

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce
Nestátní národy a snahy o mezinárodní uznání
Bc. Matěj Šimek

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Mezinárodní vztahy
Studijní obor Bezpečnostní studia

Diplomová práce
Nestátní národy a snahy o mezinárodní uznání
Bc. Matěj Šimek

Vedoucí práce:

PhDr. Jiří Zákravský, Ph.D.

*Katedra politologie a mezinárodních vztahů Fakulta filozofická
Západočeské univerzity v Plzni*

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023 .....

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Jiřímu Zákravskému, PhD. za veškerý čas, který mi věnoval během konzultací práce, a rovněž za jeho cenné a odborné rady, připomínky, komentáře a především vstřícnost. Velké díky také patří mé rodině a přátelům, kteří mě během studia podporovali.

Seznam použitých zkratk

BWF – Mistrovství světa v badmintonu

CAS – Mezinárodní sportovní arbitráž

CDA – audiovizuální vývojové centrum

DIPLOCAT – Consell de Diplomàcia Pública de Catalunya

FIFA – Mezinárodní federace fotbalových asociací

ICEC – Institut Català de les Empreses Culturals

ICIC – Institut Català de les Indústries

IRL – Institut Ramon Llull

IOC – Mezinárodní olympijský výbor

OSN – Organizace spojených národů

SFSA – Skotská asociace fotbalových příznivců

SPFL – Skotská profesionální fotbalová liga

UCI – Mezinárodní cyklistická unie

UCLG – United Cities and Local Governments

UEFA – Unie evropských fotbalových asociací

UNESCO – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
1 Úvod	7
2 Kulturní diplomacie	11
3 Sportovní diplomacie	18
4 Skotská kulturní diplomacie	24
5 Skotská sportovní diplomacie	33
6 Katalánská kulturní diplomacie	42
7 Katalánská sportovní diplomacie	52
8 Závěr	58
Seznam použité literatury a zdrojů	62
Resumé	77

1 Úvod

V mezinárodním prostředí můžeme najít velké množství nestátních národů, jejichž přední političtí představitelé se snaží o mezinárodní uznání. S otázkou secesionismu a mezinárodního uznání nestátních národů se velmi často setkáváme například v Africe nebo v Asii. Tato problematika nestátních národů se ovšem týká i evropských států. V Evropě můžeme najít mnoho případů národů bez státu, jako jsou například Katalánci, Baskové, Vlámové nebo Skotové. I přesto zůstávají hranice, a především hranice západních evropských států, v posledních letech neměnné. Snahy o uznání se mezi nestátními národy napříč světem liší. Důvodem jsou rozdílné procesy utváření národní identity, historie, geografické a socioekonomické aspekty či institucionální a stranické systémy. Zatímco političtí představitelé některých národů usilují o uznání v podobě zisku nezávislosti, jiní usilují o dílčí ústupky ze strany mateřského státu v podobě decentralizace či co největší míře autonomie.

Způsoby, s jakými se můžeme napříč světem u snah o mezinárodní uznání či o secesi setkat, mají různé formy, ať už se jedná o násilnou, nebo nenásilnou. Například v Asii nebo v Africe se dnes pravděpodobněji setkáme spíše častěji s násilnou formou. Příkladem pak může být Etiopie a občanská válka v Tigraji, která začala v roce 2020, nebo Mali a snahy o vytvoření nezávislého státu Azavad. Pokud se podíváme na Kurdy, můžeme vidět, že kvůli poloze Kurdistanu a jeho rozdrobení do čtyř států se Kurdové neustále dostávají do ozbrojeného konfliktu, ať už se státy, jako je Turecko nebo s teroristickými organizacemi, jako je Islámský stát v Sýrii a Iráku. Násilnou formu snah o mezinárodní uznání a nezávislost bychom mohli najít i v Evropě, avšak poslední dobou se setkáváme spíše s nenásilnou formou, která se mnohdy projevuje mobilizací občanů národů. Rovněž k ní mohou být využity zahraničněpolitické nástroje, jako jsou ekonomická, kulturní, veřejná a sportovní diplomacie.

V této práci se z výše uvedených zahraničněpolitických nástrojů budu zabývat kulturní a sportovní diplomacií. Důvodem výběru těchto dvou nástrojů je jednak jejich vzájemná propojenost, ale také zvýšená pozornost, která jim byla v posledních letech věnována v akademické oblasti. Kulturní vztahy jsou běžnou součástí každodenního života a probíhají na všech úrovních, tedy i v oblasti mezinárodních vztahů. Celkově můžeme říct, že působení států dnes už není odvozeno jen od geografické polohy,

rozlohy, ekonomické a vojenské síly, ale je i spjato s jeho celkovým obrazem. Kulturní diplomacie je v současné době součástí diplomatické praxe většiny států. Její národní varianty se liší, ale zároveň se najdou i společné rysy. Hlavní společnou charakteristikou je přesvědčení, že kulturní složka zahraniční politiky kladně ovlivňuje vnímání státu a jeho politik v zahraničí. Kulturní diplomacii můžeme také chápat jako součást veřejné diplomacie.

Sportovní diplomacii, stejně jako kulturní, můžeme rovněž zařadit do veřejné diplomacie. Sportovní diplomacie je nový termín, který popisuje starou praxi, a to jedinečnou sílu sportu sblížovat lidi, národy a komunity prostřednictvím společné vášně k fyzickým aktivitám. Problémem, který zůstává u kulturní a sportovní diplomacie, je měřitelnost jejich úspěšnosti, jelikož dosažení úspěchu a cíle skrz tyto zahraničněpolitické nástroje je z hlediska času velmi dlouhodobá záležitost. Jak už bylo řečeno, obě formy diplomacie jsou často zařazovány do veřejné diplomacie a jejich vnímání v rámci států se liší. Například zatímco sportovní diplomacie může být v některých státech vnímána spíše jako nástroj veřejné diplomacie, jiné státy pro ni mají vytvořenou komplexní strategii. Významným příkladem může být pak Austrálie.

Po konci studené války a rozpadu bipolárního systému došlo postupně k nárůstu vnitrostátních konfliktů. Začalo přibývat mnoho občanských válek, a stejně tak rostla tendence nestátních národů v jejich snaze o získání nezávislosti. Ovšem postupem času můžeme vidět, že některé nejsilnější politické síly v regionech nemají secesionistické tendence jako například Baskicko. Tato případová studie se zaměřuje na dva evropské nestátní národy, konkrétně Skotsko a Katalánsko. Důvodem výběru těchto dvou nestátních národů je jejich nejviditelnější úsilí o nezávislost v Evropě, které je spojeno s událostmi v posledních deseti letech. Rovněž se u těchto zkoumaných případů projevila zvýšená pozornost i v akademické oblasti v souvislosti s vybranými nástroji. Oba nestátní národy využívají jak kulturní, tak i sportovní diplomacii. Období, na které se tato diplomová práce, zaměří bude od roku 2010.

Skotsko prošlo v 90. letech minulého století během vlády Tonyho Blaira procesem devoluce, což vyvrcholilo vznikem skotského parlamentu v roce 1999. Následně v roce 2014 došlo k referendu o nezávislosti Skotska. Po neúspěšném referendu vyvstala otázka o dalším referendu o nezávislosti, když byl v roce 2016 ohlášen odchod Velké Británie z Evropské unie. Rovněž se objevila myšlenka, ve které se uvažovalo o vstupu Skotska do tohoto evropského společenství ovšem za

předpokladu skotské nezávislosti a odchodu Velké Británie z Evropské unie. Důvod zkoumání kulturní a sportovní diplomacie Skotska od roku 2010 byla transformace skotské kulturnězahraniční kanceláře do *Scottish Arts Council* a uznání skotské gaelštiny jako evropského polouředního jazyka.

Katalánsko získalo v rámci Španělského království poprvé autonomii ve 30. letech minulého století. Po vítězství Franka v občanské válce mu ale byla odebrána. Autonomie v Katalánsku byla obnovena po konci Frankovy vlády. Referendum o nezávislosti bylo nakonec vypsané katalánským ministerským předsedou Carlesem Puigdemontem na rok 2017, což následně vedlo ke katalánské krizi. Referendum bylo španělským ústavním soudem prohlášeno za neústavní a hlasování bylo potlačeno policejními silami, přičemž došlo k násilným střetům. Autonomie byla rovněž omezena. Důvod zkoumání kulturní a sportovní diplomacie Katalánska od roku 2010 je ten, že v roce 2006 byl uveden v platnost zákon, který udělil větší pravomoci, posílil finanční vliv Katalánska a popisoval jej jako „národ“. Španělský ústavní soud mnohé z tohoto zákona v roce 2010 zrušil. Příčinou byl finanční úpadek v roce 2008 a škrty ve španělských veřejných výdajích, což podnítilo místní nelibost a separatismus. V roce 2010 se tak zvedla separatistická vlna a došlo k vlně protestů v Barceloně. Od té doby se v Katalánsku konala tři nezávazná referenda o nezávislosti; v roce 2014, 2015 a 2017. V roce 2010 rovněž byl vydán Katalánskem zahraniční akční plán. Vydání plánu následně vedlo k diskuzi v katalánském parlamentu o návrhu na rozšíření práv v zahraničních aktivitách.

Tato diplomová práce je koncipována jako případová studie, která se dělí do dvou částí, přičemž první část se zaměřuje na teoretický rámec kulturní a sportovní diplomacie. Druhá část se následně zaměří na konkrétní případy, tedy Skotsko a Katalánsko. V první části této diplomové práce se v rámci teorie rovněž zabývám zahraničněpolitickými nástroji. Jedná se o nástroje v rámci kulturní a sportovní diplomacie, které nestátní národy využívají k dosažení mezinárodního uznání. Zmíněné zahraničněpolitické nástroje v první části jsou nezbytné pro zkoumání konkrétních případů a zároveň jsou následně využity v případových studiích, kde poslouží pro lepší kontextualizaci aktivit vybraných nestátních národů, zejména během událostí v letech 2014 a 2017. Dále je také část první kapitoly věnována základním pojmům souvisejícím s kulturní a sportovní diplomacií k vymezení jejich hranic a oblastí působnosti.

Druhá část diplomové práce se zaměřuje na dva vybrané případy nestátních národů, konkrétně případy Skotska a Katalánska. Tato část bude zaměřena na jejich snahy na dosažení mezinárodního uznání. Tedy primárně na kulturní a sportovní zahraničněpolitické nástroje, které jsou k tomu využívány. Jak už bylo zmíněno výše, důvodem výběru Skotska a Katalánska jsou největší projevy snahy a nedávné významné události spojené s otázkou jejich nezávislosti. V případě Skotska můžeme mluvit o referendu z roku 2014 a událostech spojených s Brexitem. V otázce Katalánska se taktéž jedná o referendu z roku 2017, které následně vyvolalo ve Španělsku krizi. Druhá část práce je tak rozdělena do čtyř kapitol, přičemž v každé z nich se jednotlivě věnuji kulturní a sportovní diplomacii Skotska a následně Katalánska.

Cílem diplomové práce je zmapovat, jakých nástrojů kulturní a sportovní diplomacie využívají Skotsko a Katalánsko k naplnění svých cílů souvisejících s mezinárodním uznáním. Domnívám se, že se tyto nástroje budou pravděpodobně vzhledem k rozdílným geografickým, socioekonomickým a institucionálním aspektům vybraných regionů částečně lišit. První část práce vychází primárně z cizojazyčných odborných článků a odborné literatury zaměřujících se na teorii kulturní a sportovní diplomacie. Druhá část vzhledem ke zkoumání nástrojů užitých v praxi čerpá z oficiálních programů a plánů skotské a katalánské vlády. Zároveň rovněž čerpá z publicistických a webových článků pojednávajících o kulturních a sportovních událostech.

2 Kulturní diplomacie

Kulturní složka je dnes neodmyslitelnou součástí mezinárodních vztahů. Kulturní vztahy tvoří jejich třetí dimenzi, společně s politikou a ekonomikou. Kulturní vztahy probíhají denně a jsou běžnou součástí každodenního života. Probíhají na všech úrovních, tedy i na úrovni mezinárodních vztahů. Jejich průběh je spontánní a nepotřebují ke svému rozvoji organizované formy kulturní spolupráce. Kulturní vztahy pak mohou být označeny za přímé a nepřímé interakce mezi dvěma anebo více kulturami. Přímé interakce jako takové zahrnují fyzická setkávání s lidmi a předměty jiné kultury. Nepřímé interakce jsou nefyzického rázu a jedná se o smýšlení, předsudky a mezikulturní přenosy vlivů jako například ve filozofii, literatuře, hudbě nebo umění, a proto jsou nepřímé interakce křehčí formou. Kulturní dimenze zahraniční politiky tak napomáhá uskutečňovat přímé kulturní interakce s cílem ovlivnit interakce nepřímé (Tomalová 2008: 9–10).

Hlavním cílem kulturní dimenze zahraniční politiky je tak ovlivnit vnímání dané kultury kulturou jinou a vytvořit vhodné prostředí pro zahraniční politiku státu, který kulturnědiplomatické aktivity uskutečňuje (Tomalová 2008: 9–10). Mimo jiné je také cílem boj proti stereotypům, rozvoj vzájemného porozumění a prosazování národní pověsti a přeshraničních vztahů (Donelli 2019: 120). Z kulturní potenciálu daného mezinárodním subjektem vzniká kapitál, který se využívá, formuje a vymezuje pozici na mezinárodní scéně. Dnes se každý stát snaží využívat různých kulturních instrumentů k vymezení a posílení svého místa v mezinárodních vztazích (Tomalová 2008: 9–10). Vzhledem k tomu, že velká část kulturní diplomacie spočívá v tom, že národy sdílejí formy svého tvůrčího projevu, je ze své podstaty příjemná, a proto může být jedním z nejučinnějších ze všech diplomatických nástrojů (Scheider 2005: 147).

V odborné literatuře neexistuje shoda na definici kulturní diplomacie, její konceptualizace se ukázala jako složitá, zejména, protože spojuje dva pojmy, které je samo o sobě obtížné definovat. Ovšem odlišné definice by také mohly odrážet hluboké napětí mezi různými strategickými zájmy s odlišnými názory na to, jaká by měla být role vlád v kulturní diplomacii. Co ovšem ještě více komplikuje jakýkoliv pokus o definování kulturní diplomacie, je existence problému s měřením, ke kterému přispívá nedostatek rigorózního empirického výzkumu (EUNIC 2016: 10–11). Existují studie,

podle kterých je kulturní diplomacie z určitých důvodů nejasný pojem, včetně jeho nejasného charakteru a podobnosti s měkkou mocí a propagandou (Kamali-Chirani 2021: 10). Nicméně stále není tento termín zcela jasně vysvětlen. Kulturní diplomacii můžeme vnímat například jako praxi, která umožňuje zemím komunikovat s lidmi z jiných zemí a utvářet jejich myšlení pro dosažení vlastních národních cílů prostřednictvím výměny myšlenek, umění, jazyka a dalších aspektů vlastní kultury (Kamali-Chirani 2021: 4–10). Nejčastěji se ovšem můžeme setkat s klasickou definicí Milтона Cummingsa (2003: 1), který ji charakterizuje jako výměnu myšlenek, informací, umění a dalších aspektů kultury mezi národy a jejich lidmi za účelem podpory vzájemného porozumění.

Kromě obtíže definice kulturní diplomacie a její konceptualizace navíc nepanuje v kulturní dimenzi zahraniční politiky jednotnost pojmosloví. Například v Singapuru, Kanadě a Austrálii je označována za *mezinárodní kulturní vztahy*, zatímco v Nizozemsku, Švédsku a Rakousku se nazývá *mezinárodní kulturní politika* (Zamorano 2015: 2). Ve francouzském prostředí se nejčastěji setkáme s pojmem *zahraniční kulturní činnost státu*, který má tuto činnost zastřešovat. Tento pojem je konceptuálně širší a můžeme do něj zahrnout nejen státní, ale i soukromé aktéry. V anglosaském prostředí se zase nejvíce setkáme s termínem *zahraniční kulturní politika* a *kulturní diplomacie*, která je často vnímaná jako součást veřejné diplomacie. Anglosaské pojetí kulturní dimenze zahraniční politiky, tj. *zahraniční kulturní politika* má dvě roviny. První rovinou je kulturní diplomacie jako součást veřejné diplomacie, která necílí na diplomaty partnerských zemí, ale na celou společnost, jež má vliv na formování veřejného mínění. Druhou rovinou zahraniční kulturní politiky je tradiční bilaterální a multilaterální diplomacie, která se věnuje oblastem tematicky spadající do kultury (Tomalová 2008: 11). V této práci se budeme držet anglosaského pojetí *zahraniční kulturní politiky*, a to konkrétně v rovině kulturní diplomacie jako součást veřejné diplomacie. Držení se anglosaského pojetí nám pomůže lépe zmapovat skotské aktivity kulturní diplomacie, jelikož už samotné Skotsko je součástí Velké Británie. Zároveň toto pojetí nám pomůže lépe zmapovat jak skotskou, tak katalánskou kulturní diplomacii, protože s ním pracuje markantní většina výzkumníků a v praxi se toto pojetí nejvíce vyskytuje.

Kulturní diplomacie se prolíná s pojmy, jako je veřejná diplomacie, národní branding, propaganda, digitální diplomacie a měkká moc (Kamali-Chirani 2021: 4).

Diskuse o veřejné a kulturní diplomacii jsou z velké části úzce spojovány s pojmem měkké moci, kvůli tomu často dochází k situaci, při které se tyto dvě diplomacie často zaměňují (Donelli 2019: 115). Dle zprávy Národních institutů pro kulturu Evropské unie (EUNIC 2016: 10), která vychází z názorů akademiků a odborníků z praxe, sdílela většina respondentů průzkumu myšlenku, že kulturní diplomacie je pilířem veřejné diplomacie. Pokud se však podíváme na taxonomii složek veřejné diplomacie, kulturní diplomacie je klasifikována do těchto komponentů společně s nasloucháním, advokací, výměnami a mezinárodními vysílání (Cull 2008: 31–54). Jiní pozorovatelé kulturní diplomacii pojali jako nezávislou činnost nesouvisející s veřejnou diplomacií. Ve veřejné diplomacii máme jasnou definici zúčastněných aktérů a vláda je hlavním hráčem, přičemž její cíle jsou řízeny politikou. Zatímco naopak v kulturní diplomacii jsou aktéři méně jasně vymezení a existuje užší vztah s občanskou společností. Avšak veřejná a kulturní diplomacie mohou být paralelní aktivity, ale také mohou být součástí jedna druhé, v závislosti na tom, jak jsou vedeny, kým a s jakými cíli (EUNIC 2016: 10–13).

Kulturní diplomacie jako prvek veřejné diplomacie a národní bezpečnostní politiky může státům pomoci a může být integrována do informační politiky, čelit nepřátelské propagandě a navazovat vztahy založené na důvěře, avšak stále mnoho zemí světa ji zanedbává. Příčinou této mezery je povaha hlavních perspektiv při tvorbě politiky v oblasti obrany a tradičních diplomatických komunit (Lenczowski 2009: 74–99). V době krize, jako je například pandemie, je to kulturní diplomacie, která pomáhá vládám sdílet preventivní a terapeutické zkušenosti, budovat důvěru mezi národy i v rámci nich a vytvářet kulturní obraz, který může odrážet dobré vládnutí a transparentnost po celém světě (Kamali-Chirani 2021: 5–6). Ve chvílích napětí a konfliktů se kulturní diplomacie může ukázat jako účinný a někdy jediný životaschopný prostředek komunikace (Schneider 2006: 196). Jak daly najevo Národní instituty pro kulturu EU (EUNIC), Asijsko-evropská nadace (ASEF) a mezinárodní společenství více potřebují využívat nové aspekty kulturní diplomacie, jako je digitální diplomacie a digitální spolupráce. Právě flexibilní charakter a nejasná definice, jak již bylo uvedeno výše, je v tomto případě výhodou kulturní diplomacie, jelikož umožňuje optimální využití digitalizace v době krize (Kamali-Chirani 2021: 5–6). Co je ovšem důležité zmínit je to, že kulturní diplomacie nepřináší okamžité výsledky, ale naopak funguje v

dlouhodobém horizontu. Zároveň nevysvětluje, ani nekompensuje nepopulární politiku státu (Schneider 2006: 196).

V teorii kulturní diplomacie můžeme označit tři základní přístupy jako zvláště relevantní. Jedná se o veřejnou diplomacii, strategickou komunikaci a kulturní vztahy. První přístup je pohled „*veřejné diplomacie*“ na kulturní diplomacii a vyznačuje se důrazem na státní aktéry, kteří mají monopol na praxi kulturní diplomacie. Dle tohoto pohledu by kulturní diplomacie měla být něčím, co se omezuje na činnost státních aktérů. De facto co vláda, vládní agenti nebo vládní instituce dělají, aby sledovali diplomatické cíle prostřednictvím kulturních nástrojů. Kulturní diplomacie jako typ veřejné diplomacie znamená výměnu myšlenek, informací, umění, jazyka a dalších aspektů kultury mezi národy. Jedním z hlavních cílů kulturní diplomacie je podporovat vzájemné porozumění, měla by být brána jako nástroj zahraniční politiky k budování míru a rozvoji spolupráce mezi národy (EUNIC 2016: 11–12).

Druhým přístupem je „*strategické komunikace*“. Podle tohoto přístupu je kulturní diplomacie v podstatě mezinárodní a strategická komunikace. Z tohoto pohledu je kulturní diplomacie úzce spjata s praktikami národní značky a kultivací národní *image*, která má dosáhnout politických cílů. Tento přístup sdílí myšlenku, že státní aktéři jsou důležití. Státy však vnímá pouze jako jednoho z hráčů v této oblasti, a to v důsledku rostoucí demokratizace globálních komunikací. Třetím přístupem je koncepce „*kulturních vztahů*“ podle které je národní *branding* zastaralou praxí (EUNIC 2016: 11–12). Tento nový termín se od roku 2010 stále více používá, znamená předvádění vztahů prostřednictvím kulturní diplomacie a kulturní výměny, otevíráním dveří a poskytováním přístupu mezinárodním umělcům a profesionálům pohybujících se v kultuře. Od té doby se kulturní diplomacie ubírá novým směrem (Kamali-Chirani 2021: 5). Přístup kritizuje skutečnost, že mnoho vědců stále uvažuje o kulturní diplomacii z hlediska měkké moci, národního *brandingu* a vztahů s veřejností. Toto trvání na zahrnutí kulturní diplomacie do klasického rámce měkké moci odráží institucionální vůli udržet si vliv a moc. Někteří výzkumníci dokonce výslovně zmínili kampaň britské vlády jako příklad zastaralého přístupu ke kulturní diplomacii (EUNIC 2016: 11–12).

Jak už bylo zmíněno výše, kulturní diplomacie je v dnešní době součástí diplomatické praxe většiny států. Jejich národní varianty vykazují řadu společných ale i odlišných rysů. Společnou charakteristikou je poté přesvědčení, že kulturní složka zahraniční politiky kladně ovlivňuje percepci státu a jeho politiky v zahraničí. Je patrné,

že zahraniční kulturní politika má být v souladu se zahraničněpolitickými cíli státu a je nástrojem vlivu na mezinárodní scéně, většina států se tím ani netají. Spojitost je více patrná v rovině tradiční diplomacie, ve které vstupují do kontaktu diplomaté různých zemí, ovšem v oblasti veřejné diplomacie, při níž se setkává více aktérů, je tato spojitost obtížněji dohledatelná (Tomalová 2008: 12–25). Téměř ve všech akademických debatách je běžné, že zaměření kulturní diplomacie by se mělo přesunout z definice na výsledky. Kulturní aktivity, které vedou ke kosmopolitní inkluzi a mírovému pluralismu, by měly být chápány jako příklady kulturní diplomacie (Kamali-Chirani 2021: 10). Dnes je běžné rozlišovat mezi *vysokou kulturou*, jako je literatura, umění a vzdělání, které oslovují elity, a *lidovou kulturou*, která se zaměřuje na masovou zábavu (Donelli 2019: 122). Složitá a ambivalentní povaha kulturní diplomacie se dále projevuje, když se podrobněji podíváme na její nástroje a aktéry (EUNIC 2016: 13). Nástroje a aktéři se liší dle lokálních specifik a pojetí kulturní diplomacie jednotlivých států. Rozdíly v pojetí kulturních diplomacií vycházejí zejména z odlišných kulturních tradic a postoje daného státu ke kultuře (Tomalová 2008: 28).

Jak už bylo poznamenáno, kulturní diplomacie je proces, jehož výsledky není možné pozorovat okamžitě, ale v dlouhodobém horizontu. Zahrnuje tak řadu politik, iniciativ a aktivit za účelem prosazování národních zájmů. Proto se konkrétní prostředky a nástroje strategické implementace v jednotlivých zemích liší (Kang 2013: 1). Základní osou kulturní diplomacie většiny zemí jsou kulturní centra. V případě, že daný stát nedisponuje vlastními kulturními centry, přebírají kulturní agendu oddělení zastupitelských úřadů dané země, jsou zde i případy, kdy oba typy koexistují. Hlavní náplní činnosti kulturních center je výuka jazyka dané země, organizace výstav, přednášek a jiných kulturních akcí. Při pořádání výstav, přednášek ale i koncertních turné a jiných kulturních akcí se účastní často umělci a osobnosti kulturního života. Zde je důležitou aktivitou jejich výměna ze států, ve které země provozující kulturní diplomacii působí. Do aktivit kulturní diplomacie bývá zahrnována i podpora školních institucí daného státu, ovšem to s sebou nese finanční a personální zátěž, tudíž tento nástroj můžeme najít spíše u velkých států jako například Německo a Francie. Na pomezí kulturní diplomacie a komunikační strategie státu můžeme najít zahraniční vysílání, které je příkladem časté spolupráce mezi státními a soukromými subjekty. S vysíláním pak také spojena podpora zahraničních audiovizuálních aktivit, kam bývá zařazován i vývoz kinematografických děl. Na tuto podporu je pak také navázána

podpora překladu. Co se ovšem stalo osvědčenou metodou kulturní diplomacie jsou akademické výměny. Podpora akademické výměny je založena na přesvědčení, že investice do budoucích a stávajících elit partnerského státu se v budoucnu vrátí (Tomalová 2008: 25–27).

Potencionálním nástrojem, který byl už v textu okrajově zmíněný, je digitalizace. Zde panují i skeptické názory, které tvrdí, že budování důvěry, která je rovněž jedním z cílů kulturní diplomacie, lze podporovat virtuálně. Ovšem za podmínky, že v zahraniční kulturní politice se objevují dlouhodobé projekty a hluboce zakořeněná kulturní infrastruktura, která dokáže efektivně využít digitalizaci jako nástroj kulturní diplomacie. Digitalizace však nemůže příliš pomoci kulturní diplomacii zemí, které nemají v mezinárodním měřítku hluboká osobní kulturní partnerství. Přestože digitalizace byla důležitá již dříve, pandemická krize zcela jistě a výrazně urychlila její rozvoj prostřednictvím nových forem kulturní diplomacie (Kamali-Chirani 2021: 5).

Vzhledem k tomu, že v zahraniční politice hraje primární roli stát, představuje státní aparát centrální roli v kulturní diplomacii všech zemí. Role státu jako hlavního aktéra v kulturní diplomacii byla už naznačena v předchozích odstavcích týkajících se přístupů kulturní diplomacie. Primární role státu je tak jediná podobnost jednotlivých státních kulturnědiplomatických politik. Nalezneme státy, ve kterých je role státu v kulturní diplomacii silně centralistická a stát má rozhodující slovo (Tomalová 2008: 28). Zamorano (2015: 8) poté rozlišuje dva modely v zahraniční politice, a to přímý typ, například programy umělecké mobility zavedené národními kulturními instituty, a multilaterální nebo nepřímé kulturní akce. Zatímco přímá zahraniční akce je obvykle vykonávána nejen centrálními orgány, ale i místními nebo regionálními samosprávami, multilaterální oblast je sférou působnosti typickou pro státy. V dnešní době je velmi obtížné vymezit hranice mezi těmito dvěma typy politik. Důvodem jsou zejména spletité sítě vztahů v systému států a rostoucím schvalováním mezinárodního práva substátních aktérů zasahovat do zahraniční politiky státu. To můžeme například pozorovat v přímém vztahu mezi substátními a nadnárodními aktéry. Příkladem může být případ, kdy katalánská regionální vláda v roce 2013 souhlasila k vytvoření katalánského zastoupení odděleného od španělské delegace v UNESCO (Zamorano 2015: 8).

Kulturní diplomacie se posunula od činnosti umělecké a intelektuální výměny řízené ústředními vládami k činnosti, která sice hraje roli v reprezentaci státu jako celku, ale je strukturována prostřednictvím schémat víceúrovňové správy (Paschalidis 2009: 275–289). Kulturní diplomacie země je tak tvořena řadou politik vyvinutých jejími regiony. Strategický design zahraničních politik centrálních vlád tak zvažuje ve svých programech a mechanismech určitou míru otevřenosti k implementaci substátních zahraničních politik, tzv. paradiplomacie (Zamorano 2015: 11).

V různých federálních zemích nebo zemích s decentralizovanými vládními strukturami se vyvinuly různé kulturní paradiplomacie. Zahraniční kulturní akce v mnoha případech realizují regionální zastupitelstva jako „rozšíření“ svých kompetencí v kultuře. V jiných případech, jako je Skotsko, se zavazují přispívat kulturou ke své národní značce. Obecně jde o principy, které jsou z programového hlediska v souladu s právním a správním systémem státu i s jeho zahraniční kulturní politikou. Existují však i případy, kdy je stupeň rozvoje srovnatelný s centrální kulturní diplomacií, jako je například Quebec. V jiných případech je kulturní paradiplomacie prezentována jako rozporuplná s cíli národního státu. Tato skupina zahrnuje kulturní paradiplomacii rozvíjenou některými substátními národy, které sledují mezinárodní uznání s cílem nezávislosti. V tomto smyslu se budování mnohohvrstevného systému zahraniční kulturní akce stalo základem různých konfliktů, zejména v mnohonárodnostních státech, jako je Kanada, Spojené království a Španělsko (Zamorano 2015: 11).

3 Sportovní diplomacie

Dle Jonathana Grixe (2016: 18) může být sport vnímán jako „*všelék na všechny neduhy*“. Jedná se o mocný, ale opomíjený diplomatický prostředek, který bez námahy sbližuje lidi. Sport je také jednou z nejuznávanějších forem nekonvenční diplomacie (Murray 2018: 60). Grixovo přirovnání naznačuje, že sport je způsob, jak zredukovat potencionální sociální, náboženské a etnické konflikty ve společnosti, posílit pocit národní identity nebo zlepšit vnímání národa v zahraničí (Zákravský 2021: 13). Důvodem je zejména uvědomění, že mezinárodní sportovní události jsou ideální místo k představení země (Pigman 2014: 96–100). Obdobný názor má i Stuart Murray (2012: 577), dle kterého některé vlády chválí a rovněž vnímají sportovní diplomacii jako všelék, mnohdy opomíjený, ale mocný diplomatický nástroj, který může snížit odcizení, konflikty a chudobu a podpořit větší rozvoj a prostor pro dialog. Například sportovní soutěže mohou vytvářet významné příležitosti pro dialog mimo formální vyjednávací stůl a sport může stavět mosty mezi nesourodými národy a jejich veřejností prostřednictvím vzájemné náklonnosti k fyzickému cvičení (Murray 2018: 2).

Nygård a Gates (2013: 235–243) tuto myšlenku rozšiřují tvrzením, že sport není výhradně nástrojem zahraniční politiky, ale může také řešit domácí konflikty. Neexistuje však dle nich žádná záruka, že tento nástroj měkké moci může ovlivnit způsob a záměr, jakým je, ať už zahraniční nebo domácí politika, zamýšlena. Pokud je sport státem v diplomacii špatně využit, vytváří se zde tak potenciál pro vznik zmatku a diplomatických katastrof. Při vytváření strategie sportovní diplomacie se musí sportovní složka diplomacie shodovat se složkou veřejnou, která je státem vytvářena. Pokud dochází k disparitě mezi těmito dvěma složkami, sportovní diplomacie se stává neúčinnou. Jinými slovy představitelé sportovní diplomacie musí vysílat stejnou zprávu v souladu s hlavní diplomatickou strategií vysílajícího státu. I když vláda státu s optimismem zakomponuje sport do své diplomatické strategie, nemusí to nutně z pravidla vést k požadovaným výsledkům pro aktéra (Abdi – Talebpour – Fullerton – Ranjkesh – Nooghabi 2018: 366–368).

Ve své nejjednodušší podobě je sportovní diplomacie nový fenomén, který popisuje a přetváří starou praxi, tedy využití sportu k dosažení cílů, minimalizac třenic a obecně ke sbližení neznámých lidí. Konkrétněji ji lze definovat jako vědomé,

strategické využívání sportovců a sportovních akcí státními i nestátními aktéry k zapojení, informování a vytváření příznivého obrazu mezi zahraniční veřejností a organizacemi, aby utvářely své vnímání způsobem, který více napomáhá cílům vysílající skupiny (Murray – Pigman 2014: 1098–1118). Zahrnuje v sobě veřejné i soukromé složky, státní a nestátní aktéry, amatérské i elitní sportovce (Murray 2018: 94). Avšak sportovní diplomacie je příliš monolitický termín, který příliš nedokáže přesně popsat a vysvětlit tak složitý, pluralitní a mnohostranný systém, jakým je sport a jeho využití v diplomacii (Murray 2018: 6). Sportovní diplomacie spadá pod širokou záštitu veřejné diplomacie a zahrnuje mnoho typů aktivit. Obsahuje mimo jiné aktivity, které jsou reprezentativního a diplomatického charakteru vykonávané sportovci jménem a ve spojení s jejich vládami. Právě tato praxe v kombinaci s tradiční diplomacií usnadňuje využití sportovců a sportovních akcí k zapojení, informování a vytváření příznivého obrazu mezi zahraniční veřejností a organizacemi, k utváření jejich vnímání, který více přispívá k dosažení cílů zahraniční politiky vlády (Murray 2012: 581).

Jelikož mezinárodní sport hraje signifikantní roli ve veřejné diplomacii, stává se tak významným nástrojem, který vlády mohou využít pro nepřímou komunikaci. Skrze tento nástroj mohou vlády nepřímo vyslat určitou zprávu vůči zahraniční veřejnosti jako součást strategie snahy ovlivnit vládu dané populace. Příkladem může být užitečnost sportu pro vládu jako nástroj veřejné diplomacie, který spočívá zčásti také ve schopnosti vlády rozhodnout, zda se konkrétní soutěž bude účastnit. V takových situacích může být vládní rozhodnutí nehrát v dané soutěži rovněž považováno za účinný vzkaz zahraniční veřejnosti (Pigman 2014: 96–100). Sportovní diplomacie slouží jako nástroj k dosažení mnoha strategických cílů. Co se týče nejběžnějších, můžeme mluvit o poskytnutí neoficiálního důvodu k setkání mezinárodních představitelů, informování o hostitelské zemi, již zmíněné překlenutí kulturních a sociálních problémů, případného nastolení platformy pro obchod a dohody, a nakonec využití sportu k zajištění legitimacy nového národa. Mezinárodní sport může sloužit jako platforma pro symbolický boj za politickou nezávislost země. Například mezinárodní sportovní federace často nabízejí příležitost pro území, která mají ambice stát se nezávislými národními státy a soutěžit pod vlajkou, která ve skutečnosti nemusí reprezentovat aktuální suverénní zemi, které jsou součástí (Trunkos – Heere 2017: 2–14).

Nygård a Gates (2013: 238–239) se ve svém výzkumu zaměřují na čtyři mechanismy, díky nimž sport představuje nástroj měkké moci. Prvním mechanismem je

budování *image* investicemi do politického kapitálu. Pořádáním a hostováním sportovních událostí se stát dostává na světovou scénu a hostitel tím získává plnou pozornost světa na mnoho dní. Režimy těchto událostí využívají jako způsob jak mobilizovat kapitál a lidské zdroje ve velmi krátkém čase, což by jinak bylo téměř nemožné. Jedná se o typický příklad použití měkké síly. Stinnou stránkou při budování *image* je to, že ve snaze vykreslit efektivní, moderní a atraktivní obraz státu mohou být některé části populace, které vláda vnímá jako problematické, či vnímá jako potencionální aspekt pro narušení *image*, vyloučeny nebo opomíjeny. Tento mechanismus se ovšem, ne vždy musí vyplatit pro hostujícího aktéra a může se stát možností pro třetí stranu k získání pozornosti pro její zájem. Druhým mechanismem je pak budování platformy pro dialog skrze sport. Obecně sportovní akce, od mistrovství světa a olympijských her až po jednoduchý přátelský zápas upevňují vztahy, což právě může sloužit jako základ pro vznik dialogu. Zde je důležité říct, že pořádání sportovní události zahrnuje první a druhý mechanismus, ovšem je zde určitá rozdílnost. Samotné pořádání události slouží jako budování *image*, zatímco druhý mechanismus využívá události pro budování platformy pro dialog a upevnění vztahů. Stavba základny pro dialog je nepozorovatelná, ale má reálné výsledky.

Třetí mechanismus spočívá v tom, jak sport může být použit k budování důvěry a pomocí budování důvěry k budování míru mezi státy. Pořádáním sportovních turnajů se zamýšlí podpora osobní interakce, ze které se může vyvinout porozumění a přátelství. Prostřednictvím tohoto přístupu zdola nahoru má dojít ke zlepšení vztahů a zajištění míru prostřednictvím interakce jednotlivců z různých komunit. Stejně jako u ostatních mechanismů nelze procesy kolem nich vždy kontrolovat. Sport se může stát nacionalistickým a agresivní formou zahraniční politiky, což spíše vytváří napětí mezi zeměmi než pochopení. Čtvrtý mechanismus se používá, když se sport používá k budování míru uvnitř země prostřednictvím usmíření, integrace a antirasismu. Například ve snaze bojovat proti rasismu zahájila UEFA rozsáhlou protirasistickou kampaň zaměřenou na ovlivňování názorů a jednání fanoušků, a také na vytváření respektu k ostatním. Zákaz účasti na sportovních akcích lze také využít k propagaci antirasismu (Nygård a Gates 2013: 239–240). Předchozí představení strategických cílů, kterých lze dosáhnout skrze sportovní diplomacii a přiblížení čtyř mechanismů nám pomůže zmapovat skotskou a katalánskou sportovní diplomacii.

Přesvědčení, že sport je mocný nástroj sdílejí i politici, kteří jsou ochotni jej využít pro různé politické cíle ať už na lokální, národní anebo globální úrovni. Existuje několik způsobů, jak je sport využíván pro politické cíle různých režimů. Ovšem je kolikrát nemožné rozlišit, zda je aktivita primárně užita pro interní politické cíle, jako je posílení národní identity nebo externí, tedy zlepšení vnímání národa v zahraničí. Avšak tyto záměry, tedy interní a externí, jsou často úzce spojeny. Politici zároveň často nechtějí přiznat, že používají sport pro jejich politické cíle (Zákravský 2021: 13). Důvod, proč sport, obdobně jako kultura, umění a hudba, slouží často jako doplněk tradiční zahraniční politiky a diplomatických cílů, je kvůli jeho globálnímu měřítku, široké přitažlivosti a jeho obecně neškodné povaze (Murray 2018: 5–61). Právě díky rozsahu a globální povaze sportu a diplomacie mohou společně při práci šířit pozitivní hodnoty, jako je vzájemný respekt, slušnost, disciplína, tolerance a soucit mezi zavedené i ostré diplomatické vztahy (Murray 2012: 577). Většina států, ať už demokratických nebo nedemokratických, má dlouhou tradici ve využívání sportu k realizování diplomatických cílů (Murray 2018: 5–61).

V posledních dvou desetiletích se stále více objevují argumenty vůči tradiční diplomacii, které ji označovaly za „mrtvou“ a irelevantní. Právě přijetí nové inovativní formy diplomacie, jako je sportovní, představuje jasnou a pozitivní odpověď na tyto argumenty. Tento posun a přijetí sportovní diplomacie přináší vitalitu do moderní diplomacie, stejně tak tento pozitivní krok značí, že ministerstvo zahraničí s jeho zaměstnanci dokáže přicházet s inovacemi, adaptovat se a následně reformovat a zůstat tak relevantními v rámci moderní diplomacie. Užití sportovní diplomacie jako nástroje státu se může jevit jako originální a průkopnická forma angažovanosti na mezinárodní scéně. Může tak pomoci změnit obraz diplomacie státu z nudné, izolující se, odtahité a irelevantní na diplomacii, která je vnímaná jako inovativní, efektivní, otevřená, a dokonce i zábavná (Murray 2018: 94).

První problém, na který výzkumník při zkoumání sportovní diplomacie naráží, je rozsah a složitost sportovního prostředí. Sportovní diplomacie roste i v praxi. V globalizovaném, propojeném a velmi veřejném jednadvacátém století mnoho národů experimentuje se sportovní diplomacií (Murray 2018: 3–6). Například indiští a pákistánští vládní představitelé se často zapojují do „kriketové diplomacie“ jako prostředku k rozptýlení napětí ohledně situace kolem Kašmíru, teroristických útoků, obchodních sporů a jakéhokoli počtu bezpečnostních dilemat (Shahid 2015: 51).

Důležité je také zmínit Austrálii, která se v červnu 2015 stala první zemí na světě, jež oficiálně kodifikovala každý aspekt své impozantní mezinárodní sportovní aktivity do komplexní, celostátní strategie sportovní diplomacie (Murray 2018: 5).

Stejně jako v kulturní diplomacii i ve sportovní diplomacii není stát jediným aktérem. Sportovní diplomacie zahrnuje širokou škálu státních i nestátních aktérů, jako jsou vlády, národní a globální veřejnost, mezinárodní sportovní federace, globální sponzorské firmy, globální mediální firmy a mnohostranné organizace. Diplomatická komunikace se odehrává v nejširším spektru komunikačních kanálů, od soukromých výměn mezi úředníky přes zasedání mezinárodních sportovních federací až po kampaně určené k vytváření *nation branding* zaměřeného na zajištění nabídek zemí nebo měst na významné sportovní události až po globální vysílání událostí a reklamu (Pigman 2014: 96). Ovšem stejně jako u kulturní diplomacie i zde hrají státy a vlády klíčovou roli při vedení a řízení sportovní diplomacie v rámci země prostřednictvím promyšlených akcí (Nygård a Gates 2013: 235–243). Státy nejsou jedinými aktéry, kteří by měli být podrobeni analýzám při výzkumu sportovní diplomacie, jelikož mnoho nestátních sportovních aktérů vykazuje diplomatické funkce, a zasahují nebo se účastní politických aktivit anebo vytvářejí mezinárodní sportovní společenství. Nevládní aktéři by se měli zvažovat jako předmět analýzy ve sportovní diplomacii už jen kvůli jejich funkcím, kdy skrze sport zvyšují povědomí o sociálních problémech (Murray 2018: 2). Například nevládní organizace *Beyond Sport* nebo *Right to Play* se snaží skrze svoji činnost upozornit na otázky odzbrojení, demobilizace a podpořit reintegrační programy v zemích zničených válkou. Rovněž se sport jeví jako neobyčejný nástroj vhodný pro podporu rozvojových iniciativ. Nestátní aktéři jsou ve sportovní diplomacii často velmi viditelní a kontroverzní jako je například mezinárodní sportovní organizace Fédération Internationale de Football Association (FIFA) (Murray 2018: 2–5). Postupně se vytvořila globální síť nestátních sportovních aktérů, ve které každá vykazuje diplomatické vlastnosti, kvality a schopnosti. V této síti neustále probíhá komunikace s cílem vyjednat a zapojit se do diplomatického zastoupení, aby vůbec došlo v první řadě k mezinárodní sportovní soutěži (Murray – Pigman 2014: 1099).

V začátku této kapitoly již bylo naznačeno, že politika sportu má smířlivý charakter. Politika sportu stejně jako reakce aktérů nemusí být zpravidla smířlivá. Jako politický nástroj může sport také vyvolat konfrontační politickou reakci od jiných politických aktérů. Bojkoty velkých sportovních akcí na protest proti zahraniční nebo

domácí politice nejsou neobvyklé. S pravidelností se pak objevují symbolické protesty organizované skupinami nebo jednotlivci, kteří využívají sportovní události jako platformu k vyjádření svých názorů (Nygård a Gates 2013: 236).

4 Skotská kulturní diplomacie

Ke zmapování skotské kulturní diplomacie je zapotřebí nejdříve krátce nahlédnout na britskou zahraniční politiku a v jaké koexistenci funguje se skotskou zahraniční politikou, a to primárně v oblasti kulturní a veřejné. Britská kulturní diplomacie se vyznačuje třemi základními charakteristikami. První charakteristikou, která je pro nás nejdůležitější, je větší podíl regionálních hráčů. Během vlády Tonyho Blaira došlo ve Velké Británii v polovině devadesátých let k převedení pravomocí. Toto převedení se samozřejmě týkalo i zahraniční politiky a její kulturní složky, přičemž došlo k většímu zapojení regionálních hráčů než u jiných států. Výsledkem devoluce byl fakt, že Skotsko, Wales i Severní Irsko mají své zahraniční kulturní ambice (Tomalová 2008: 32–33). To se do značné míry projevuje uměleckými radami, jako je *Arts Council England*, *Arts Council Wales*, *Arts Council of Northern Ireland* a *Scottish Arts Council*, která se v roce 2010 přetransformovala do *Creative Scotland* (Carta – Badillo 2020: 78).

Druhou charakteristikou je využívání moderních trendů veřejné diplomacie. Velká Británie je ve své kulturní diplomacii velmi inovativní a jako jeden z prvních států investovala do svého *brandingu*. Příkladem je tak kampaň *Cool Britannica* z období vlády Tonyho Blaira, která měla přeměnit obraz tradiční země a dát mu modernější tvář (Campbell – Khaleeli 2017). Třetí, rovněž důležitou charakteristikou, je velký důraz na nepřímý vliv centrální britské vlády v oblasti exportu kultury a kulturní spolupráce (Tomalová 2008: 32–33). Ministerstvo zahraničí tak určuje hlavní směr kulturní diplomacie, aby byl v souladu s cíli zahraniční politiky. Samotná aktivita kulturní diplomacie spočívá v rukou *British Council*, které spadá pod přímou odpovědnost ministerstva (Carta – Badillo 2020: 78).

Skotsko se v poslední době snaží aby bylo považováno za tradiční národ se silnou kulturní identitou, ale zároveň také za národ, který se snaží stát v popředí intelektuálních a ekonomických inovací. S tímto úsilím je spojena mezinárodní i kulturní politika Skotska (Crikemans 2010: 41). Kulturní události, které Skotsko pořádá, se tak soustředí na fakt, že publikum, které je s těmito akcemi v kontaktu, uvidí Skotsko jako rozdílný národ, který si zaslouží vlastní stát. Tento *brand* je pak pro Skotsko důležitý ve vztahu k evropským zemím a Evropské unii jako celku. Následně v oblasti kulturní diplomacie a její strategii vůči Evropě můžeme poté považovat výzkum

a kreativitu jako její ústřední bod. Ve skotské kulturní diplomacii se rovněž objevuje snaha být inovativní, což se projevuje v úsilí svých kulturních programů a snahy propojit s digitální diplomacií. Propojení těchto dvou sfér se například ukázalo v kulturním projektu založeným na veřejném a soukromém partnerství s názvem *The Scottish Ten* (Märçuť 2016: 21–22).

Skotům se tak celkem efektivně podařilo, aby se každý skotský vládní subjekt svou činností určitým způsobem podílel na veřejné diplomacii (Crikemans 2010: 41). Důležitost aspektu skotské kultury a skotské mezinárodní politiky s ní spojené je uznávána i v obchodní strategii skotské vlády. Skotská kultura je tak silně využívána k podpoře obchodu a zvýšení přísunu investic (Ormston 2021: 7). Od devoluce vyvinula skotská vláda řadu snah o zvýšení globálního postavení země prostřednictvím různých politik a mimo jiné také skrze kulturní iniciativy a kampaně (McClory 2020: 15). S blížícím se referendem v roce 2014 se předpokládalo, že skotská vláda bude usilovat o mezinárodní úspěch v řadě kulturních a diplomatických projektech v naději, že by to mohlo inspirovat větší domácí podporu nezávislého Skotska (Clarke 2014: 89). V roce 2020 vydala skotská odnož *British Council* první empirickou analýzu měření zdrojů měkké moci ve Skotsku v porovnání s devíti významnými globálními geografickými oblastmi, které zahrnovaly mimo jiné také Wales, Flandry a Katalánsko. Skotsko se v oblasti kultury umístilo na druhém místě za Katalánskem (McClory 2020: 15). Tento výsledek lehce podtrhává i analýza Sáncheze, de la Casy a Péreze (2016: 972), ve které příznivci skotské nezávislosti narozdíl od Katalánska nevyužili kulturní diplomacii k získání mezinárodního vlivu k zúročení výsledku ve výzvě k referendu a spíše se soustředili na mainstreamovou politiku odehrávající se v parlamentu. Ukázalo se, že kultura a identita není hlavním nástrojem k dosažení nezávislosti, ale jeví se až jako záležitost na druhém místě.

Jak už bylo řečeno v teoretické části, základní osou kulturní diplomacie většiny zemí jsou kulturní centra či jiné druhy kulturních kanceláří. V případě Skotska se tak jedná o *Creative Scotland*, která vznikla z předchozí *Scottish Arts Council* v roce 2010, a od této své transformace postupně začalo docházet ke stále většímu rozvoji kulturních akcí a programů v rámci skotské kulturní diplomacie (Creative Scotland 2016: 1). Zároveň se tento rok – myšleno rok 2010 – stal důležitým a v rámci propagování skotské kultury v zahraničí zlomovým. V tento rok symbolicky tehdejší skotský tajemník kabinetu pro školství a celoživotní vzdělávání Michael Russell na schůzi

Evropské rady zaměřené na vzdělávání, mládež a kulturu přednesl svůj projev ve skotské gaelštině. Tato skutečnost, společně s tehdejšími uznáním skotské gaelštiny jako evropského poloúředního jazyka, se stala velkým krokem ve snaze s cílem k uznání nezávislého Skotska (Märcuť 2016: 23).

Již zmíněný *Creative Scotland* je veřejný orgán, který podporuje rozvoj umění a kreativního průmyslu ve všech částech Skotska. *Creative Scotland* tak používá ke své činnosti čtyři klíčové funkce. Jedná se o *finanční podporu* pro jednotlivce a organizace pracující v umění a kreativním průmyslu, *zastupování* jménem těchto aktérů jak na národní, tak na mezinárodní úrovni, *podporu rozvoje* těchto sektorů, aby mohly dále růst a prosperovat, a *ovlivňování* ostatních, aby pochopili hodnotu, kterou přináší umění a kreativní průmysl (Creative Scotland 2016: 1). V rámci skotské kulturní diplomacie se tak setkáváme s častým přímým investováním do kulturního sektoru. Investice se pak zaměřují na kulturní programy, které jsou určeny pro mezinárodní spolupráci. K tomu pomáhá i *International Creative Ambition Programme*, fond založený skotskou vládou a spuštěn v roce 2019 skotskou ministryní kultury Fionou Hyslop (The Scottish Government 2019). Tento fond si klade za cíl podporovat mezinárodní spolupráci, výměnu a kulturní partnerství (Ormston 2021: 7).

Creative Scotland zároveň spolupracuje s *British Council*. Partnerství rozvíjí kulturní spolupráci a výměny prostřednictvím bilaterálních vztahů. Toto partnerství bylo formalizováno prostřednictvím počáteční tříleté dohody, která probíhala mezi lety 2012 a 2015. V těchto prvních letech se pozornost soustředila na Brazílii, Indii a Jižní Afriku. Partnerství bylo v roce 2015 prodlouženo o další tři roky a nadále se zaměřovalo na Brazílii a Indii, rovněž se postupně začalo soustředit i na Japonsko. V letech 2019 a 2020 toto partnerství podpořilo řadu společných projektů s Japonskem a v celé Evropě (British Council Scotland 2023). Být mezinárodní je právě jednou z hlavních ambicí *Creative Scotland* a rostoucí mezinárodní propojenost je součástí podsektorových strategií. Příkladem tak může být mezinárodní stipendijní program *Publishing Scotland* a vytvoření *Scottish Books International* v roce 2019 a přidruženého fondu *Author International Development Fund* (Ormston 2021: 7). Společně ještě s *Edinburgh International Book Festival* zaujímají strategický a koordinovaný přístup k předvádění a propagaci skotských spisovatelů, vydavatelů a festivalů v zámoří (Scottish Books International 2023). Internacionalizací *Edinburgh International Book Festival* vyústilo k tomu, že se festivalu účastní lidé téměř z celého světa (Ormston 2021: 8). V samotném

Edinburghu se pak navíc pořádá ještě *Edinburgh Festival Fringe*, jako alternativa k *Edinburgh International Festival* a *Edinburgh Art Festival*. Společně s *Edinburgh International Book Festival* tvoří tyto čtyři události jedny z největších kulturních festivalů na světě, kterých se účastní lidé a umělci z celého světa. Kromě osloveného místního i globálního publika zde Skotsko získává mezinárodní uznání (The Government of Ireland – The Scottish Government 2021: 19).

Hlavním a nejdůležitější institucí ve skotské kulturní diplomacii je *Creative Scotland*, ovšem za kulturní politiku ve Skotsku odpovídá převážně skotský parlament (Ormston 2021: 4). Kromě tohoto státního orgánu se na kulturní diplomacii podílí výrazně i mezinárodní síť skotských kancelářích. Skotsko má tyto mezinárodní kanceláře na klíčových místech po celém světě, které pracují na prosazování skotských zájmů v zámoří a posilování vztahů s klíčovými zeměmi a kontinenty. Jedná se o skupinu devíti kanceláří umístěných v Belgii, Kanadě, Číně, Dánsku, Anglii, Francii, Německu, Irsku a USA. Tyto kanceláře hrají klíčovou roli při podpoře mezinárodní spolupráce Skotska. Ačkoli se rozsah a zaměření jednotlivých kanceláří mezinárodní sítě liší v závislosti na lokalitě. Například díky kanceláři v Pekingu se v rámci kulturní diplomacie podařilo pronajmout pandu velkou do edinburghské zoo a stala se tak jedinou pandou v celé Velké Británii. Další významnou kanceláří pro skotskou kulturní diplomacii je kancelář ve Spojených státech. Tato kancelář se snaží vytvořit spojení, které staví na prohlubování vazeb skrze skotskou diasporu, podporu silných kulturních vztahů a příležitostí kulturní výměny a zdůrazňováním excelence ve vysokoškolském vzdělávání. Právě američtí studenti jsou druhou největší zámořskou skupinou ve Skotsku. Díky americkým studentům a jejich rodinným návštěvám roste popularita mezi Američany. Každý rok tak díky tomu Skotsko vítá stovky tisíc návštěvníků z USA (Scotland 2023). Dalším příkladem prosazování své kulturní diplomacie skrze vzdělávání je pákistánsko-skotský stipendijní program, který je financovaný skotskou vládou s cílem vytvořit příležitosti ve studiu pro mladé ženy v Pákistánu. Záměrem je, aby pro mladé ženy z Pákistánu bylo dostupnější studovat na postgraduální úrovni (British Council Pakistan 2023).

Vzdělávání je pro Skotsko významný nástroj, který využívá ke spolupráci s mezinárodními partnery. To se velmi projevilo i v kampani v rámci *nation branding* *Scotland is Now* z roku 2018 (VisitScotland 2023). V rámci *Scotland is Now* vznikla i cílená kampaň *Study in Scotland*, která propaguje studentský život a výhody ve Skotsku

(Scotland 2023a). V rámci této kampaně dochází k propojení osmi skotských institutů, které se podílejí nebo mají zájem ve skotském vzdělávacím sektoru. Vytváří se tak rámec klíčových sdělení, která mohou být přizpůsobena mezinárodnímu publiku, jenž přichází do styku se skotskými vysokoškolskými institucemi (McClory 2020: 10). O tom, že vzdělávání ve skotské kulturní diplomacii hraje důležitou roli, svědčí i fakt, že v současnosti má své vlastní Konfuciovy instituty až pět skotských univerzit. Jedná se o univerzity v Edinburghu, Glasgow, Aberdeenu, Strathclyde a Heriot-Watt. Jsou to centra podporující jak vzdělávací, ekonomické, tak kulturní vazby mezi Skotskem a Čínou. Byla založena s podporou vlády a spolupracují s univerzitami v Číně (Czapiewski 2015: 66).

Hned po Číně jsou největšími partnery Skotska v Asii Indie a Pákistán, a to i v kulturní složce. V září 2010 skotská vláda zveřejnila takzvaný „Indický plán“ a „Pákistánský plán“, jejichž priority se formálně soustřeďují kromě obchodu a investic i na kulturu a cestovní ruch (Czapiewski 2015: 68). Skotsko a Indie spolupracují na mnoha kulturních událostech a programech už od 90. let minulého století. Často dochází ke spolupráci i v natáčení bollywoodských filmů. V roce 2014 na kulturní události *Commonwealth Games Cultural Programme* v Glasgow bylo přihlášeno celkem 19 programů s indickým napojením. Ve stejném roce rovněž vystoupil indický oscarový skladatel Ar Rahman společně se skotskými a indickými hudebními studenty v rámci hudebního festivalu *Glasgow's 2014 Celtic Connections Festival*. V Glasgow, Edinburghu a Aberdeenu rovněž dochází ke každoročnímu pořádání indického festivalu Mela (The Scottish Government 2016: 15).

Výrazným projektem v indicko-skotských kulturních vztazích se pak stala skotsko-indická digitální dokumentace v rámci světového dědictví UNESCO schodišťových studen *Rani ki Vav* v indické provincii Gudžarát v roce 2011 (The Scottish Government 2016: 15), jež měl na starost již zmíněný tým *The Scottish Ten*. Předcházelo tomu jednání mezi skotskou vládou a *Archaeological Survey of India* (ASI), kteří se dohodli na užším seznamu potenciálních indických památek. Tým *The Scottish Ten* se rovněž podílel i na dalších projektech, a to i mimo Indii. Například v Číně tento tým provedl 3D dokumentární projekci východní části hrobky *Quing Dong Ling*. Rozhovory o zařazení jednoho z nejslavnějších míst Číny do projektu *The Scottish Ten* začaly v lednu 2011. Do konce roku 2011 navštívil toto místo tehdejší první ministr Alex Salmond. Kromě projektů v Indii a Číně se tým podílel i na projektech v Japonsku,

Spojených státech a Austrálii (The Engine Shed 2023). *The Scottish Ten* byl ambiciózní pětiletý projekt využívající špičkovou technologii k vytvoření výjimečně přesných digitálních modelů pěti skotských lokalit zapsaných do seznamu světového dědictví UNESCO a pěti mezinárodních s cílem je lépe chránit a spravovat. Primárním cílem projektu bylo mimo jiné sdílet a šířit skotské technické znalosti a podporovat mezinárodní spolupráci a rozpoznat mezinárodní skotské kulturní vazby. Projekt byl pod vedením *Historic Scotland* a *Digital Design Studio* na umělecké škole v Glasgow a byl financován skotskou vládou. Tyto organizace usilovaly o vytvoření předního světového centra pro digitální dokumentaci a vizualizaci historického prostředí (CyArk 2022). V roce 2010 tak vzniklo *Centrum pro digitální dokumentaci a vizualizaci Llp*, které ovšem po jedenácti letech zaniklo (Data Scotland 2023). Cílem centra pak bylo propagovat a oslavovat kulturní dědictví Skotska doma i v zahraničí a posílit reputaci Skotska pro rozvoj světového a inovativního výzkumu a vývoje (CyArk 2022).

Skotsko samo o sobě má velmi specifické kulturní rysy, které jsou známé po celém světě. Jedním z nich je například skotská lidová hudba, která se v posledních letech stává velmi populární. Od vytvoření skotského parlamentu s přenesenými pravomocemi se objevil velký zájem o skotské tradiční umění a zejména scéna lidové hudby vzkvívá. Díky vládnímu financování lidové hudby a advokátní skupině *Hands up for Trad* a *Creative Scotland* se podařilo vychovat velké množství talentů. Mnoho těchto umělců pak koncertuje v zahraničí jako například skupina *Talisk*, která investuje do své tvorby, aby proměnila svůj skotsko-irský zvuk na podívanou vhodnou pro návštěvníky koncertů v zemích, jako je Malajsie, Chile, Filipíny a další (The Economist 2019). Na mladé lidi se pak také zaměřuje *National Youth Arts Strategy* a *Cultural Youth Experience Fund* a od roku 2021 byla do škol zavedena bezplatná výuka hudby (Ormston 2021: 5). Právě v oblasti lidové hudby a kultury dochází k velké spolupráci mezi Skotskem a jeho sousedem na druhé straně Irského moře, a to nejen v oblasti bilaterálních kulturních vztahů, ale i v oblasti skotských a irských diaspor. Irské a skotské diaspory se často vyskytují společně ve stejných státech, jako jsou USA, Kanada, Austrálie a Nový Zéland. V některých lokalitách jsou tyto diaspory blízko vzájemně propojené a definované sdíleným kulturním dědictvím. Například v Novém Skotsku, ve kterém existuje sdílené dědictví skrze lingvistickou identitu v gaelštině nebo prostřednictvím sdíleného dědictví ulsterských Skotů. Příkladem takové kulturní diplomacie skrze diasporu je účast *Omagh Protestant Boys Melody Flute Band* v roce

2018 na 195. průvodu *Savannah St Patrick's Day Parade*. Jednalo se o výsledek partnerství mezi generálním konzulátem Irska v Atlantě, Úřadem Severního Irska ve Washingtonu a *Ulster-Scots Agency* (The Government of Ireland – The Scottish Government 2021: 12–14).

S rozvíjejícími se bilaterálními vztahy mezi Skotskem a Irskem došlo v roce 2022 k události, jejímž předmětem byla diskuze o úloze umění a humanitních věd při provádění společného skotsko-irského bilaterálního přezkumu. Skotská i irská vláda zdůraznily, že cílem tohoto přezkumu je upevnit a rozšířit stávající spojení, a tak fungovat jako odrazový můstek pro kulturní diplomacii a kulturní vztahy na obou stranách Irského moře (The Irish Humanities Alliance 2022). Vazby ve spolupráci mezi Skotskem a Irskem jsou silné. Tyto silné vazby se projevují mimo jiné na ministerské a oficiální úrovni, v kreativním průmyslu, a dokonce i v rámci domorodých menšin. Úředníci se scházejí každého čtvrt roku v rámci dvouletého programu, který vede k jednání na ministerské úrovni. Jako další příklad skotsko-irských bilaterálních vztahů můžeme uvést *Bòrd na Gàidhlig* a *Foras na Gaeilge*, jazykové agentury Skotska a Irska, které mají mezi sebou uzavřené partnerství a propagují mezinárodní kulturní spolupráci. V květnu 2019 skotský vládní úřad v Dublinu hostil networkingovou akci s názvem *Creative Cities Summit* navrženou tak, aby zapojila lídry v oblasti kreativního a kulturního průmyslu v Glasgow a Dublinu s cílem sdílet budoucí ambice a budovat užší vazby. Městské rady, celostátní instituce, univerzity a podniky v této oblasti i nadále pokračují. Spolupráce probíhá i v oblasti filmu, kdy organizace *Glasgow Film Festival* a *Dublin International Film Festival* v posledních letech také pořádají společné výstavy (The Government of Ireland – The Scottish Government 2021: 16–19).

Skotsko-irská kulturní spolupráce ničím nepřekvapuje a jeví se jako zcela logická. Irská blízkost ke Skotsku a fakt, že tyto dva národy sdílejí společnou historii, může sloužit jako příklad pro Skotsko, které následuje kroky Irska k vystoupení ze Spojeného království. Kulturní vazby jsou nejvíce využívány v těchto vztazích, avšak tyto dva národy spolupracují úzce i v dalších odvětvích. Nestátní národy spojuje celkově jejich problematika, tedy snaha o nezávislost. Využívají této podobnosti, která jim tak pomáhá k vzájemnému propojení, a to nejen v kulturní oblasti. V rámci kolaborace mezi Irskem, Skotskem a Baskickem došlo k několika událostem a návštěvám mezi těmito třemi entitami. Například v roce 2010 došlo k návštěvě Baskicka tehdejším skotským premiérem Alexem Salmondem, což může být viděno

jako způsob sdílení svých zkušeností, co se týče jejich obdobné minulosti a budoucnosti. Právě propojení s nestátními národy v otázce nezávislosti se ukázalo, že tyto konexe tvoří důležitý pilíř ve skotské kulturní diplomacii (Mārcuť 2016: 23–24).

V rámci kulturní diplomacie Skotska hrají svou důležitou roli i partnerská města. Edinburgh má tak současně deset partnerských měst, s nimiž vytváří kulturní spojení. Nejnovějším mezinárodním partnerským městem Edinburghu je už druhé čínské město Shenzen, přičemž toto partnerství mezi dvěma městy začalo v roce 2019. Shenzen byl označen jako město designu v rámci UNESCO, vytváří kulturní spojení s Edinburghem a hostí mezinárodní pobočku *Merchiston Castle School*, jedné z nejprestižnějších soukromých škol v Edinburghu. Mezi další partnerská města Edinburghu můžeme zařadit Nice, Mnichov, Kyjev, Aalborg, San Diego, Florencii, Xi'an, Krakov, Vancouver a Dunedin (Edinburgh Expert 2022).

Důležitým okamžikem pro podporu kulturní diplomacie Skotska bylo také pořádání globální konference o vzdáleném přístupu k místům světového dědictví UNESCO v Edinburghu v roce 2011. Tématem této konference tak bylo, jak by nová technologie mohla pomoci chránit křehkou krajinu a zároveň k ní poskytnout větší přístup veřejnosti. Během této konference bylo rovněž v digitální formě představeno *St Kilda World Heritage Centre* situované na skotském souostroví západně od vnějších Hebrid. Jeden z hlavních ostrovů tohoto souostroví byl následně naskenován organizacemi *Historic Scotland* a *The Glasgow School of Art* za účelem vytvoření 3D obrázků pro jejich projekt *The Scottish Ten*. Společně s delegáty se konference zúčastnila i tehdejší tajemnice kabinetu pro kulturu a vnější záležitosti Fiona Hyslop. Konference následně pokračovala sezením s živým internetovým spojením s Uluru v Austrálii (UNESCO 2011).

Po úspěchu referenda o vystoupení Velké Británie z Evropské unie se Skotsko v roce 2018 rozhodlo pro vytvoření nové kampaně. Úkolem této kampaně bylo nastartovat hnutí, zajistit ekonomický dopad a přimět lidi pracovat, studovat, navštěvovat a investovat ve Skotsku. Samotná kampaň pak vznikla pod záštitou skotské vlády (VisitScotland 2023). Kampaň se rozšířila do mnoha digitálních médií jako je video, Facebook, Twitter a webové stránky. Myšlenkou této propagace, jak řekla první ministryně Nicola Sturgeon, je: „*představit Skotsko jako odvážnou a pozitivní zemi, která nabízí nejvřelejší přijetí, bohatou na historii a kulturní dědictví s progresivním, průkopnickým a inkluzivním přístupem k budoucnosti Skotska*“ (Gallagher 2018). Země

byla označena za otevřenou, zejména pro Evropu, a to nehledě na výsledek Brexitu pro Velkou Británii. Kromě využití digitální diplomacie bylo součástí kampaně využít diplomacie kulturní (Taufika 2019: 1). Kampaň byla rovněž představena na kulturní akci v Londýně, kterou pořádala Fiona Hyslop (Gallagher 2018).

V současné době vychází kulturní strategie z dokumentu, který byl vydán skotskou vládou v únoru 2020. V tomto programu si skotská vláda vytyčila několik ambicí, přičemž mezi nimi můžeme najít i spolupráci *Creative Scotland* s mezinárodní sítí skotských kanceláří. Cílem je tak usnadnit příležitosti napříč kulturním sektorem a spolupráci se zúčastněnými stranami k podpoře mezinárodní kulturní výměny a spolupráce, která představuje Skotsko jako progresivní, průkopnický a kreativní národ. Ve strategii je také zmíněno, aby i nadále byl vyvíjen tlak na vládu Spojeného království a aby provedla tolik potřebné změny v otázkách migrace, obchodu a širších otázek mobility pro skotský kulturní sektor. Cílem tohoto kroku je tak docílit toho, aby Skotsko nadále mohlo účinně fungovat jako kulturní a kreativní vůdce na světové scéně (The Scottish Government 2020).

5 Skotská sportovní diplomacie

Sport je se skotskou historií, kulturou a identitou úzce spjat. Skotsko bývá často označováno jako fotbalový národ nebo domov golfu kvůli své historické roli ve sportovním světě. Skotští sportovci se účastní významných evropských sportovních akcí, jako je například Evropská liga mistrů ve fotbale a golfový turnaj *Ryder Cup* (Jarvie 2022: 163). Na základě pravomocí udělených Skotsku prostřednictvím skotských zákonů z let 1998, 2006 a 2012 je sport ve Skotsku přenesenou záležitostí (Jarvie 2022: 163). Díky široké a rozmanité historii, sítím a vlivu Skotska se ukazuje potenciál skotské sportovní diplomacie a potenciál skotských sportovních aktiv. Dle některých akademiků lze tyto aktivity využít mnohem více a efektivněji, aby se zlepšila schopnost Skotska interagovat na mezinárodní úrovni. Důvodem je to, že Skotsko má dlouhou tradici ve využívání sportu k zajištění zdravotního a sociálního blahobytu. Co pravděpodobně drží Skotsko zpět, je umístění sportu spíše do tohoto portfolia a omezuje to tak prokázanou schopnost sportu poskytovat své výhody a přínosy v jiných oblastech, jako jsou právě diplomatické vztahy (Jarvie – Murray – Macdonald 2017: 3–8).

Sport je obecně ve světě vnímán a řazen spíše jako součást záležitostí týkajících se zdraví. Ostatně tak je i zařazen do této kategorie na samotných webových stránkách skotské vlády, kde je přímo napsáno, že sport „*pomáhá předcházet srdečním chorobám, mrtvici, cukrovce a řadě druhů rakoviny a také hraje důležitou roli při udržování zdravé hmotnosti a snižuje riziko rozvoje deprese*“ (The Scottish Government 2023). Mimo to si skotská vláda uvědomuje, jaký efekt má sport na společnost, kdy se zde můžeme také dočíst, že fyzická aktivita a sport mají transformační vliv na komunity. Konkrétně je pak zmíněno, že fyzická aktivita a sport poskytují lidem příležitosti k propojování mezi sebou, získávat inspiraci a motivaci (The Scottish Government 2023). Spíše než kategorizovat sport do oblasti zdravotních a sociálních záležitostí, by mělo Skotsko sport využít lépe. V rámci Skotska by se tak sport měl stát jádrem efektivnější sportovní diplomacie k novému šíření skotské identity. Je ovšem zapotřebí využít sportovního dědictví Skotska a sportů, jako jsou například golf, curling, bowling, fotbal a *Highland Games* s ambiciózní sportovní diplomacií a strategií kulturních vztahů, které pro Skotsko získají přátele a vliv (Jarvie 2022: 171).

Empirická analýza, která měla za cíl přezkum skotského potenciálu měkké moci ze strany skotské odnože *British Council*, konkrétně poukazuje na silnou sportovní kulturu Skotska ve fotbale, ragby, tenisu a golfu (McClory 2020: 5–26). Zároveň mimo tuto analýzu byla vygenerovaná data z průzkumu deseti zemí. Data se týkala toho, jak je celosvětově vnímán skotský sport. Zatímco nejvyšší skóre získal v Německu, nejnižší bylo zaznamenáno v Kataru, USA a Spojených arabských emirátech (Jarvie 2020). Skotsko by se tak mělo zaměřit na tyto tři zmíněné státy a urychleně zvážit použití nástrojů sportovní diplomacie ke zlepšení vnímání skotského sportu. Řešením mohou být nástroje, jako je účast na přátelských zápasech nebo výměnách právě s těmito státy (Jarvie 2022: 171). Skotsko nedisponuje žádnou specializovanou strategií ve sportovní diplomacii. Měla by tak, podobně jako v případě Austrálie, vzniknout sportovní strategie, která by se zaměřila na to, jak by se měly navazovat kontakty s lidmi a institucemi, zlepšovat sport pro rozvoj na mezinárodní úrovni, podporovat inovace, integritu a prezentovat Skotsko (Jarvie – Murray – Macdonald 2017: 3–8). Důležité je také zmínit, že sportovní diplomacie Skotska a sport je vnímán spíše jako součást kulturní diplomacie a její instrument než jako samostatná kategorie.

Vzhledem k absenci strategie je celková koordinace sportovní diplomacie a sportu ve Skotsku je složitá. Ovšem vzhledem k velikosti země, například ve srovnání s Kanadou nebo Austrálií, se jedná zvládnutelnou záležitostí. Sport je z velké části přenesenou odpovědností skotského parlamentu, s výjimkou fondů ze Spojeného království. Pokud jde o veřejnou odpovědnost, skotský parlament se aktivně zajímá o sport prostřednictvím svého výboru pro zdraví a sport. Existuje i aktivní skupina zabývající se sportem napříč stranami, která spadá pod Skotskou sportovní asociaci. Kromě zmíněného výboru a skupiny, která funguje napříč stranami, zde hraje ještě důležitou roli Národní sportovní agentura s názvem *Sportscotland*. Jedná se o nerezortní veřejný orgán, který i když je nezávislý, stále podléhá ministru sportu, zlepšování zdraví a duševního zdraví. Předseda musí být schválen výše uvedeným ministrem a agentura působí jako vládní agentura pro sport. Po kampani skotského referenda v roce 2014, výměně prvního ministra a následně i kabinetu se sportovní portfolio stalo odpovědností ministra pro sport, zlepšování zdraví a duševního zdraví (Jarvie – Murray – Macdonald 2017: 4–5).

Řada velmi nedávných událostí, jako například referendum o skotské nezávislosti, přinesla pozornost skotskému sportu (Jarvie – Murray – Macdonald 2017:

5). Otázka, která asi nejvíce vyvstala kolem skotského sportu byla v roce 2014. Před referendem v roce 2014 vznikla nezávislá analýza, kterou pro skotskou vládu sestavil bývalý první ministr práce Henry McLeish. Analýza se pokusila posoudit případ Skotska jako nezávislého olympijského účastníka. Dle této zprávy by si pro olympijské hry v roce 2016 mohli skotští sportovci vybrat mezi týmem Spojeného království a týmem Skotska, pokud země bude hlasovat pro nezávislost (BBC 2014).

Zpráva kladla také důraz na fyzickou aktivitu jako katalyzátor zdravějšího Skotska, ale nezabývala se úlohou, kterou musí sport hrát v mezinárodních nebo kulturních vztazích (Jarvie – Murray – Macdonald 2017: 5–7). Ovšem viceprezident Mezinárodního olympijského výboru (IOC) sir Craig Reedie pochyboval, že by tato úloha byla dosažitelná. Dle něho by nezávislé Skotsko potřebovalo nejprve získat členství v OSN. V reakci tak vznikla *Working Group on Scottish Sport* ke zkoumání vývoje sportu v případě nezávislosti Skotska (BBC 2014). Otázka zapojení Skotska v případě získání nezávislosti na olympijských a paralympijských hrách v roce 2016 tak byla považována za samozřejmou. Základem pro tuto domněnku byla realita, že účast Černé Hory a dalších balkánských států na olympijských hrách byla uznána do jednoho roku od nezávislosti. V případě Chorvatska a Srbska došlo k přijetí účasti těchto dvou států na olympijských hrách dokonce před jakýmkoliv získáním členství v Organizaci spojených národů (Jarvie – Murray – Macdonald 2017: 7).

Myšlenka účasti Skotska na olympijských hrách v roce 2016 v případě získání nezávislosti ovšem nebyla jediná záležitost, která získala pozornost před plánovaným referendem. V roce 2014 se v Glasgow konaly *Hry Společenství národů*, kterých se účastní sportovci i mimo britské společenství (Hepburn 2022). Zároveň zde Skotsko získalo rekordní počet medailí (Hepburn 2022), a rovněž se jednalo se o největší multisportovní akci, která se kdy ve Skotsku konala. *Hry Společenství národů* jsou tak jedinou hlavní akcí pro více sportů, ve které skotští sportovci a týmy soutěží za Skotsko. Na jiných multisportovních akcích se Skotsko účastní jako součást týmu Velké Británie (Hepburn 2022). Další významnou sportovní akcí, která následovala, bylo Mistrovství Evropy více sportů, které se pořádalo opět ve skotském Glasgow v roce 2018, zde už však bylo Skotsko součástí týmu Velké Británie. Avšak i přes tuto skutečnost posoudila skotská vláda tyto dvě události jako vynikající formu používání velkých sportovních akcí ke zlepšení postavení Skotska na světové scéně, na čemž chce i nadále stavět (Storrar 2020). Konkrétně u *Her Společenství národů* panovaly obavy, že tyto hry budou

využity v politický prospěch Skotska, tehdy i bývalý první skotský ministr lord McConnell vyzval obě strany v debatě o nezávislosti, aby během letošních her vyhlásily příměří (Black 2014).

Když byl jmenován premiérem Skotska Alex Salmond, očekávalo se, že datum referenda o nezávislosti bude co nejdříve. Avšak kvůli velkému množství kulturních a sportovních událostí, které se měly konat ve stejný rok ve Skotsku, bylo jeho konání odloženo na rok 2014. Salmond jednak chtěl získat čas k přesvědčení veřejnosti, aby hlasovala pro nezávislost, a rovněž chtěl využít kultury a sportu k vytvoření vhodné nálady ve skotské společnosti, která by ideálně podpořila toto důležité rozhodnutí. Datum referenda tak bylo naplánováno těsně po *Hrách Společenství národů* a během příprav na golfový *Ryder Cup* v Gleneagles ve Skotsku. Byla zde tak snaha skrze sport zvýšit národní hrdost, která se mohla proměnit ve vítězství v referendu (Carrell 2013). Nejednalo se však o první případ, kdy se Salmond snažil využít skotské sportovce a sportu k prosazení politických cílů.

V roce 2013 vyhrál Wimbledon skotský tenista Andy Murray, což se stalo velkým skotským a britským sportovním triumfem (Black 2014). Ihned po jeho vítězství tak vypukl politický boj o jeho identitu (The Economist 2013). Finálového utkání se účastnil jak Salmond, tak i tehdejší britský premiér David Cameron. Vítězství Salmond oslavil tím, že vytáhl skotský *Saltire* před zraky světových televizních kamer přímo za hlavou Camerona, kvůli čemuž byl následně i některými mezinárodními médii kritizován (Black 2014). Bylo pochopitelné, že s blížícím se referendem budou jak nacionalisté, tak unionisté hledat uznání celebrit. Salmondovo úsilí využít skotské sportovce k mezinárodní propagaci Skotska se projevilo i v jeho snaze přejmenovat dvanáct olympijských vítězů skotského původu na „*Scolympians*“. Tito olympijští sportovci skotského původu se však identifikovali jako součást britského týmu stejně jako zbytek týmu. Sir Chris Hoy, jeden z britských olympioniků se skotským původem, navíc poznamenal, že v nezávislém Skotsku by pro něj a další skotské sportovce bylo těžší uspět (The Economist 2013). Snaha využít skotské sportovce k prosazení svých politických cílů je pochopitelná. Právě v siru Andy Murrayovi, skotské golfistce Catrioně Matthew nebo v běžkyni na dlouhé tratě Lauře Muir má Skotsko skvělé sportovní velvyslance a potenciální diplomaty. Dalším potenciálním skotským sportovním diplomatem je také například bývalý fotbalový hráč sir Alex Ferguson, jenž

má zkušenosti nejen s vedením úspěšných fotbalových týmů, ale také s působením na britských ambasádách po celém světě (Jarvie 2020).

Jedna z největších událostí ve sportu, které se Skotsko účastní a střídavě se i pořádá na skotské půdě, je už zmíněný *Ryder Cup* (Hyde 2016). Ohledně této soutěže panovaly obavy, že kdyby došlo k úspěšnému referendu, byla by akce využita jako oslava skotského nacionalismu. Stejně tak by celou akci pro oslavu skotské nezávislosti využil rovněž i Alex Salmond. Obavy byly na místě, jelikož *Ryder Cup* se v době referenda pořádal zrovna podruhé ve své historii ve Skotsku, pár dní po oficiálním datu referenda. *Ryder Cup* je skutečně politická událost, stejně jako všechny mezinárodní sportovní události, od mistrovství světa ve fotbale po olympijské hry (Reguly 2014). Soutěže se nakonec zúčastnil i Alex Salmond, ale jeho přítomnost vyvolala při zahajovacím ceremoniálu od některých diváků negativní ohlasy. Reakce byla zjevnou připomínkou toho, jak v té době byl skotský národ v otázce nezávislosti rozdělený (The24 2014).

Jak už bylo řečeno Skotsko je někdy v rámci sportovního světa považováno jako fotbalový národ. Tohle označení je oprávněné, jelikož skotští fotbalisté, kromě hraní za domácí tým, působí i po celém světě. Skotsko se v 2022 na světové mistrovství nekvalifikovalo, ale svým způsobem zde bylo zastoupeno díky Austrálii. V Kataru totiž hrálo mnoho sportovců se skotským původem, kteří působí ve *Scottish Premiership*, nebo mají úzké vazby na Skotsko. Kupodivu to není tak divné, jak se může zdát. Vazby mezi Skotskem a Austrálií ve fotbale začaly vznikat postupně od 20. let minulého století. Fotbal, jak ho známe dnes, postupně vznikl v Anglii a přenesl se do Skotska. Jak mnozí Skoti emigrovali, hra byla přenesena i do Austrálie. To se pak rozšířilo v popularitě a mnoho prvních klubů v Austrálii bylo vytvořeno Skoty. Díky přílivu skotských migrantů a propagaci fotbalu začalo mezi oběma zeměmi vznikat silné propojení v rámci tohoto sportu. Propojení mezi Skotskem a Austrálií v rámci fotbalu tak trvá dodnes (Johnson 2022).

Skotsko v rámci fotbalu disponuje taktéž vlastním ženským reprezentačním týmem. V poslední době se ženský tým zúčastnil dvou mezinárodních soutěžích, a to v letech 2017 a 2019. V roce 2017 se ženský tým Skotska poprvé kvalifikoval na mistrovství Evropy ve fotbale žen. Tento úspěch přišel téměř po dvou desetiletích rychlého pokroku, vytvoření profesionální dráhy pro hráčky a skotské ženské *Premier League*. Dva roky po svém prvním vystoupení na Mistrovství Evropy se skotské ženy

rovněž poprvé kvalifikovaly na mistrovství světa ve fotbale žen 2019. Soutěže, která se konala ve Francii, se zúčastnilo dvacet čtyři národních týmů a byla vysílána po celém světě, přičemž přilákala dohromady více než 120 milionů diváků. Zmíněné akce a zvláště mistrovství světa bylo vnímáno jako příležitost, jak ukázat světu pokrok, kterého bylo v ženském fotbale ve Skotsku dosaženo za poslední dvě desetiletí (Scottish FA 2023). Skotsko kromě svého zastoupení v mužské i ženské kategorii bylo dokonce i v popředí některých z nejprogresivnějších sportovních opatření pro parasport v Evropě. Skotská fotbalová asociace je tak první v Evropě, kde národní fotbalová asociace vytvořila *Para Football Board*. Národní centrum parasportů, které bylo otevřeno v roce 2016 v Inverclyde, se stalo symbolem v Evropě toho, co mohou ostatní státy udělat pro rozvoj parasportu (Jarvie 2022: 169).

Jak už bylo řečeno Skotsko je významným fotbalovým národem a je považováno za domov golfu. Své zastoupení má ale i Skotsko v ragby. V případě ragby je patrné více než u většiny jiných sportů větší míra spolupráce mezi národy a státy. Devatenáct skotských hráčů se narodilo mimo Skotsko, osm z nich v Anglii a devět hraje za kluby mimo Skotsko. Několik skotských hráčů se dokonce připojilo v roce 2017 k letnímu turné po Novém Zélandu k týmu, ve kterém se nacházeli i další britští a irští hráči. Jedná se o tým, který sdružuje hráče ze čtyř britských zemí a Irské republiky. Toto úsilí je pro ragby jedinečné. I u tohoto sportu se objevila snaha využít ho ve svůj politický prospěch. V roce 2017 se konala od 17. do 18. března jarní konference Skotské národní strany. Nicola Sturgeon tehdy usilovala o posílení hrdosti země před konferencí, na níž měly dominovat argumenty pro nové referendum o nezávislosti. Měsíc před konferencí se tak rozhodla vstoupit do šatny hráčů ragby, aby jim osobně pogratalovala poté, co porazili Wales (The Economist 2017). Skotsko, ostatně jako každá země, se snaží využít sport nejen ve svůj politický prospěch, ale zároveň vytvářet obraz o Skotsku a jeho hodnotách, které ho mají prezentovat jako moderní zemi. Příkladem může být nedávno nově zahájená iniciativa ve skotském ragby. Nová iniciativa má povzbudit sportovce, aby upozornili na problémy, jako je rasismus, homofobie nebo misogynie. Tato iniciativa je tak součástí strategie, která má přinést rozvoj do tohoto sportu (McLaughlin 2023).

Jak už bylo naznačeno v první části této práce, sport má mimo jiné moc sbližovat lidi všech věkových kategorií, pohlaví a národností, aby pracovali bok po boku a dosáhli svých cílů. V případě Skotska tuto roli vyplňuje již zmíněný fotbal.

Někteří Skotové stále pracují na šíření tohoto sportu a skrze něj propagují tyto hodnoty. Příkladem je tak šíření fotbalu ve *Skotsko-malawijském partnerství*. Jedná se o členskou organizaci, do které se může připojit kdokoliv ve Skotsku se zájmem o Malawi. Rovněž se jedná o nevládní a politicky neutrální organizaci. V oblasti sportu podporuje organizace sportovní vazby členů s Malawi, které jsou často ve fotbale a netballu, a pracují na propagaci sportu s účelovou výzvou *Orbis Expeditions*. Výzva pokrývá řadu sportů a je v Malawi vedena mezinárodními sportovci (Scotland-Malawi Partnership 2023). Výzva a nadace s tím spojená, tak zahrnuje například trailový běh, cyklistiku, ragby nebo turistiku s účelem podpory paralympijských sportů v Malawi (Orbis Expeditions 2023).

V současnosti spolupracuje Skotská asociace fotbalových příznivců (SFSA) se Skotsko-malawijským partnerstvím na vytvoření udržitelného certifikovaného programu pro trénování fotbalu v zemi. SFSA je národní zastřešující skupina fanoušků fotbalu, zastupující fanoušky všech skotských klubů. Jedná se o dobrovolně provozovanou a neziskovou sociální skupinu a zároveň je jediným nezávislým fanouškovským sdružením se zastoupením ve *Football Supporters Europe* s téměř 71 000 členy (Scotland Football Supporters Association 2023). Skupina má dobré postavení pro podporu a poskytování inovativních programů, které mohou využít sílu fotbalu k posílení komunity. Své aktivity široce konzultuje s mnoha fotbalovými kluby, skupinami fanoušků, skotskou vládou a také politickými stranami, jako jsou labouristé, zelení a SNP. Taktéž má pracovní vztahy se SFSA a Skotskou profesionální fotbalovou ligou (SPFL) (Scotland Football Supporters Association 2023). Právě díky této spolupráci se tak *Hry Společenství národů* v roce 2014 staly velkým úspěchem nejen pro Skotsko ale i pro Malawi. Her se zúčastnil i netballový tým Malawi a úspěch zaznamenali i malawijští cyklisté (Scotland-Malawi Partnership 2023). Kromě Malawi působilo Skotsko se svoji fotbalovou iniciativou i v dalších afrických zemích, jako jsou například Zambie, Zimbabwe a Jihoafrická Republika. Současně je pak ve Rwandě aktivní skotská charita *Scottish Football for Rwanda*. V rámci charity pak zde operují i kluby ze SPFL společně s jejich trenéry, kteří následně pořádají fotbalová setkání pro děti všech věkových kategorií a schopností, od předních rwandských profesionálních klubů až po handicapované děti (Scottish Football for Rwanda 2023).

Skotsko se etablovalo jako konkurenceschopný aktér v mezinárodním úsilí o pořádání velkých sportovních akcí. Pokud jde o organizování velkých sportovních akcí,

tato činnost se ve skotských arénách v poslední době velmi často opakovala. Přičemž sportovní akce sledovaly miliony lidí po celém světě. Mimo události, které byly už v této kapitole zmíněny, můžeme dále mluvit o Mistrovství světa v moderní gymnastice pořádané FIG v roce 2015, Světovém poháru UCI v dráhové cyklistice v roce 2016, Mistrovství světa v badmintonu TOTAL BWF v roce 2017 a Solheim Cup 2019. Očekává se, že Skotsko bude hostit mega-mistrovství světa v cyklistice pořádané UCI v Glasgow v letošním roce. Skotský sport nedávno čelil hned dvou výzvám. První byla bezesporu pandemie COVID-19, která ukázala vzájemnou závislost skotských sportů na širších politických a ekonomických trendech a okolnostech. Druhou výzvou, se kterou se bude muset Skotsko ještě vypořádat, je Brexit. Spojené království opustilo Evropskou unii 31. ledna 2020. Tento akt tak bude mít dopad na všechny oblasti veřejného života ve Skotsku, včetně změn ve skotském sportovním ekosystému od profesionálního až k místnímu sportu (Jarvie 2022: 164–168).

Rozhodnutí britského parlamentu opustit Evropskou unii tak navrch přidalo další vrstvu komplikací, kterým se skotský sport musel přizpůsobit. Přičemž se už tak mezinárodně provázaný skotský sport musel vypořádat s pandemií COVID-19 (Jarvie 2022: 163–171). Sport by měl být jednoznačně považován za klíčový nástroj ve výzbroji skotských politiků, kteří sledují mezinárodní zájmy Skotska a snaží se získat vliv na světové scéně. Skotsko má příležitosti využít svou sportovní kulturu prostřednictvím sportovní diplomacie a mezinárodní přitažlivosti skotských sportovních aktiv, včetně golfu, fotbalu, ragby, tenisu a outdoorových sportů. Skotsko má díky svým univerzitám značné kapacity sportovců a množství sportovních znalostí, ze kterých může čerpat a využít ve sportovní diplomacii. Velká část z těchto sportovců a znalostí však zůstává nevyužitá v případě sportovní diplomacie, nebo šíření mezinárodního vlivu Skotska (Jarvie 2020).

V období po brexitu je třeba, aby ve Skotsku došlo k plnému uvědomění významu sportu jako kulturního instrumentu, který může usilovněji pracovat v jeho prospěch. Ovšem to aby sport začal působit jako kulturní nástroj, a byl plně využit ve prospěch Skotska a jeho propagace ve světě, ještě nebylo plně realizováno (Jarvie 2022: 171). Už v roce 2019 bylo skotské vládě doporučeno, aby zvážila potenciál sportovní diplomacie k prosazení kulturních vztahů Skotska, ačkoli ještě neučinila první významné kroky (Parrish 2021: 7). Viditelným krokem se zatím ukázala pouze schůzka bývalého skotského ministra sportu, zlepšování zdraví a duševního zdraví Joe

FitzPatricka s jeho velšským protějškem. Důvod je logický, protože Wales stejně jako Skotsko disponuje bohatými sportovními aktivy, a rovněž zahájil v roce 2020 svoji sportovní strategii *Global Wales* k posílení diplomacie a zvýšení globálního vlivu. Cílem jednání tak bylo, zda by Skotsko mohlo mít prospěch z podobné diplomatické strategie (Storrar 2020).

Pokud chce Skotsko zlepšit a usnadnit propagaci své země skrze sport, mělo by přijmout koherentnější a efektivnější strategii a také postoj, jednak hlavně vůči samotné britské vládě. Zároveň by mělo dojít k uvědomění výhod, které skotský sport nabízí jako jsou impozantní sportovní tradice, historie a reputace. To by využilo potenciál sportu propagovat Skotsko a lépe usnadnilo vnější vztahy Skotska prostřednictvím britských kanceláří. V nejlepším zájmu Skotska a skotského sportu je však nezbytné, aby existovala účinná koordinace mezi sportem, kulturou, vnějšími vztahy a politikou zaměřující se na mezinárodní rozvoj a evropskými záležitostmi ve skotské vládě. K podobnému postupu a vzniku účinné spolupráce by mělo dojít i v parlamentních výborech. Toho lze nejlépe dosáhnout rozvojem a vytvořením koherentní a specializované strategie pro roli sportu ve vnějších vztazích Skotska (Jarvie – Murray – Macdonald 2017: 8). Skotské sportovní prostředí, má významný mezinárodní dosah a sítě, které ovšem nejsou optimalizovány (Jarvie 2020).

6 Katalánská kulturní diplomacie

Pro začátek je důležité zmínit, že Katalánsko zůstává z právního hlediska jako národ neuznáno. Důvodem je rozhodnutí španělského ústavního soudu z roku 2010, dle kterého i když regionální parlament označil Katalánsko za národ, takové prohlášení postrádá jakoukoliv právní účinnost (Alsina 2022: 73–74). Základem pro kulturní diplomacii Katalánska je článek 127 současného statutu Katalánska z roku 2006. Jedná se o jeden z článků, který španělský ústavní soud nezměnil. Článek uvádí, že generalita Katalánska má výlučnou moc nad kulturou, a proto si Katalánsko nárokuje právo být mezinárodním aktérem v oblasti kultury (Vela – Xifra 2015: 84). Stejně jako v případě Skotska i u Katalánska máme pojetí kulturní diplomacie v anglosaském pojetí, a to v první rovině jako součást veřejné diplomacie, která je s ní úzce spojena, ale i ve druhé jako tradiční bilaterální a multilaterální diplomacie. Příznačné je, že právě jazyk a kultura Katalánska se kolikrát stávají spouštěči její strategie veřejné diplomacie (Vela – Xifra 2015: 88). Od roku 2010 si prošla změnami nejen kulturní diplomacie ale celková zahraniční politika Katalánska. Změna se týkala například vzniku instituce DIPLOCAT v roce 2012 propagující kulturu Katalánska v zahraničí v rámci veřejné diplomacie. Instituce se stala nejznámější paradiplomatickou strukturou a zároveň se rychle stala mocným nástrojem k ovlivňování zahraničního veřejného mínění ve vztahu k sebeurčení Katalánska. Kromě toho navíc disponovalo Katalánsko do roku 2017 vlastním ministerstvem zahraničí (Alsina 2022: 74).

DIPLOCAT je zakomponován do mnoha aktivit veřejné diplomacie. Právě v případě Katalánska na aktivitě této organizace můžeme vidět vnímání kulturní diplomacie jako součást veřejné diplomacie. Organizace se tak účastní aktivit v oblasti ekonomických, kulturních a sportu (Alexander – Royo i Marine 2019: 245). Před jeho ročním pozastavením aktivity v roce 2017 organizoval DIPLOCAT akce na univerzitách po celém světě, na kterých se diskutovalo jak o mezinárodně relevantních tématech v Katalánsku, tak o procesu nezávislosti Katalánska. Příklady těchto akcí zahrnují debaty v Lisabonu, Utrechtu, Oslu, Cambridge, Princetonu, Paříži, Stockholmu a Tokiu (Gyimesi 2017). DIPLOCAT se v rámci kulturní diplomacie podílel na výměnách mezi katalánskými spisovateli a spisovateli z jiných evropských zemí. Stejně tak organizace zahájila kampaň na internacionalizaci svátku *Den svatého Jiří*, který se slaví 23. dubna.

Jedná se o katalánský festival věnovaný lásce a literatuře, kde si přátelé a rodina vyměňují knihy a růže. S tím byla spojena i digitální diplomacie, kdy v rámci Twitteru pod označením #BooksandRoses vznikly v reakci desítky festivalů ve více než stovce měst na pěti kontinentech. V oblasti digitální diplomacie pomáhalo konsorcium DIPLOCAT organizovat mezinárodní konference na toto téma. Navíc posílila přítomnost katalánských institucí na webu v angličtině a dalších jazycích a zároveň byly vytvořeny účty na Twitteru spravované různými katalánskými kurátory (Alexander – Royo i Marine 2019: 245).

V rámci prosazování Katalánska a snahy o odtržení od Španělska a vzniku vlastního státu definovali akademici Ordeix a Ginesta (2014: 933) soubor 77 organizací, které prosazují „proces sebeurčení“ prostřednictvím různých strategií politické komunikace. V praxi se tak jedná mimo jiné o skupinu politických stran, odborů, vzdělávacích středisek, kulturních sdružení a osvětových kampaní na obranu jazyka. Tento soubor organizací pak nazvali „*Katalánskou secesionistickou galaxií*“. Katalánsko tak praktikuje své snahy o secesionismus skrze veřejnou diplomacii založenou na posilování identity mezi svými lidmi, prosazování zájmů před mezinárodním publikem a rozvíjení kampaní na sociálních sítích (Sánchez – de la Casa – Pérez 2016: 969). Fakt, že Katalánsko je vázáno k tomu, aby kultura byla klíčový faktor při zavádění strategie veřejné diplomacie, má pro Katalánsko určité výhody. Ovšem současně s tím se vyskytují i určité nevýhody. Například malíř Joan Miró, architekt Antoni Gaudí anebo operní pěvec José Carreras, byť jsou katalánského původu, jsou většinou vnímáni jako španělští umělci. Výsledkem je tak zkreslený či částečný obraz kultury, která je známá spíše díky své historické stránce a současná kulturní identita zůstává nepříliš známá anebo je už vnímaná jako součást španělské (Vela – Xifra 2015: 89).

V případě Katalánska zahrnuje strategie veřejné diplomacie jako přímý cíl své vnitřní publikum. Snaží se podpořit v katalánském obyvatelstvu hrdost, sounáležitost a posílit vnitřní image Katalánska. Podporuje také určitý životní styl a hodnotový systém, který vychází z katalánské kultury. Spojení strategie zahraničních akcí s kulturní sférou získává Katalánsko mezinárodní uznání, které je často skrze tradiční diplomacii nedosažitelné. Mezi katalánská aktiva pak patří turistické oblasti globálního významu, jakou jsou například Barcelona, Pyreneje, kultura, které katalánská vláda používá ve svých mezinárodních projekcích. Rovněž využívá soubor osobností nebo organizací, kteří

mimo jiné slouží jako celosvětoví velvyslanci Katalánska v různých oblastech, jako je například gastronomie, sport, firemní značky a zdravotnictví (Vela – Xifra 2015: 86–92). Myšlenka katalánského modelu spočívá v tom, že podpora kultury a identity může usnadnit hospodářskou spolupráci a naopak. Zvláště pak na kulturní reprezentaci je Katalánsko velmi zaměřeno. Katalánsko ve své zahraniční politice prosazuje takzvaný „dvojitý export“. Tedy současně podporuje katalánskou identitu a ekonomiku (Criekemans 2010: 43–61). To se projevilo zejména, když katalánské hnutí zúročilo své výsledky ve výzvě k referendu. Myšlenka katalánské identity jako diferencované politické entity byla posílena. Rozhodující bylo pak využití kulturní diplomacie, jazyka a kultury. Zároveň byl obsah kampaně podporován v anglickém jazyce, aby dosáhl mezinárodního vlivu (Sánchez – de la Casa – Pérez 2016: 972).

V kulturní diplomacii Katalánska hraje klíčovou roli *Institut Català de les Empreses Culturals* (ICEC), do roku 2011 *Institut Català de les Indústries Culturals* (ICIC) (Catalunya 2023), který působí odděleně od zahraniční politiky Katalánska (Criekemans 2010: 43), je však orgánem při ministerstvu kultury (Catalunya 2023). Prostřednictvím své zahraniční sítě ICEC aktivně propaguje katalánské kulturní produkty, ať už se jedná o audiovizuální, hudební anebo scénické umění (Criekemans 2010: 43–61), zároveň si klade za cíl, kromě podpory umělecké kreativity a produkce, distribuci a šíření kulturního obsahu prostřednictvím rozvoje kulturních společností a podpory kulturní spotřeby a expanze trhů pro katalánskou kulturu (Catalunya 2023). Mezi přijaté strategické kroky ICEC patří například vytvoření audiovizuálního vývojového centra (CDA), podpora a koordinace katalánských filmových festivalů a refundace *Catalan Films & TV*, která se stala konsorciem se zapojením soukromého sektoru, a to nejen z ekonomického hlediska, ale také s úmyslem podílet se na jeho rozhodování. *Catalan Films & TV* je důležitým mezinárodním aktérem katalánských audiovizuálních společností, vytváří vazby, národní i mezinárodní, a propaguje přítomnost katalánských produktů a společností na trzích a festivalech (CineRegio 2023). ICEC je rovněž odpovědná za správu filmového archivu Katalánska s cílem zachovat katalánské filmové dědictví (BCN Catalunya Film Commission 2023). Právě pak v oblasti filmu je Katalánsko velmi aktivní, což se vyznačuje i četností katalánských filmových festivalů. Prvním takovým příkladem je *Kodaňský katalánský filmový festival*, který je oslavou filmů evropského stylu, a zaměřuje se konkrétně na katalánské filmy. Uvedené filmy jsou financovány převážně katalánskými filmovými

producenty bez ohledu na žánr nebo mluvený jazyk. Sponzorem jsou taktéž katalánská vláda a již zmíněný *Catalan Films & TV* (Copenhagen Catalan Film Festival 2023).

Další důležitou institucí v mezinárodní kulturní propagaci je *Institut Ramon Llull* (IRL), který propaguje katalánský jazyk a kulturu (Crieckemans 2010: 43–61). IRL je v tomto kontextu zajímavý případ, protože byl založen jako partnerství mezi vládami Katalánska a Baleárských ostrovů s cílem promítnout kulturní dědictví a kulturní výsledky těchto dvou území, která sdílejí katalánštinu jako společný jazyk. Po parlamentních volbách na Baleárách v roce 2011 se tamní vláda rozhodla IRL opustit. Největším úspěchem v historii IRL byla bezpochyby účast na Frankfurtském knižním veletrhu jako „*kulturní host*“ roku, která pod heslem „*Katalánská kultura, jedinečná a univerzální*“, následně byl zaznamenán exponenciální nárůst překladů katalánských spisovatelů a autorů (Alsina 2022: 75–76).

Před rokem 2017 měla Katalánská vláda pravomoc uzavírat smlouvy se zahraničními aktéry v mnoha záležitostech. Ovšem za předpokladu, že neporušuje, neignoruje anebo neoslabuje zahraničněpolitické pozice svého příslušného státu. Katalánsko tak mělo pravomoc operovat v rámci vnějších vztahů v řadě oblastí, jako je hospodářský rozvoj, vzdělávání, cestovní ruch, i když španělská ústava výslovně ponechává pravomoc v mezinárodních vztazích ústřední vládě. To umožnilo Katalánsku uzavírat dohody s jinými zahraničními aktéry a organizacemi, jako je Kalifornie, Skotsko, Quebec nebo francouzské ministerstvo výzkumu. Účast Katalánska na mezinárodní scéně také zahrnuje podporu vztahů s diasporami po celém světě a katalánskými komunitami mimo Katalánsko, které se kromě Španělska nachází také ve Francii (Chatterji – Saha 2017: 380). Důležité jsou pak pro Katalánsko velké části katalánské diaspory v Latinské Americe (Generalitat de Catalunya 2019: 9).

Mezi lety 2010 a 2015 byl katalánskou vládou vydán *Zahraniční akční plán Katalánska*. Jednalo se o první případ a strategii, která byla podpořena katalánskou vládou. Jeho vydání vedlo k diskusi v katalánském parlamentu o návrhu širšího zákona o zahraniční akcích. Plán rovněž zahrnoval strategii o kulturní diplomacii. Ve svém plánu se Katalánsko zaměřilo skrze své instituce jako například *Generalitat de Catalunya*, občanské delegace, velvyslance a para-ambasády na vytvoření strategické komunikační aktivity, které zahrnující činnost v rámci kulturní diplomacie a vybudovat tak mezinárodní uznání. Cílem těchto struktur pak bylo podporovat Katalánsko v občanské společnosti a poskytovat podporu katalánským státním příslušníkům žijícím

mimo Katalánsko. Rovněž měly tyto struktury poskytovat kulturní okno o Katalánsku v zemích, ve kterých byly zřízeny. Zahraniční akční plán dále zdůrazňuje potřebu definovat image Katalánska, šířit jej pomocí konkrétních opatření a nakonec vytvořit národní značku pro šíření hodnot katalánské kultury (Vela – Xifra 2015: 85–90).

Katalánský jazyk a kultura jsou nezbytnou součástí image katalánských projektů v zahraničí. Stávají se katalyzátory spoluúčasti, exportují hodnoty a projevy oddanosti, rozmanitosti a multikulturalismu ve světě (Nogué – Wilbrand 2010: 113–132). Zároveň katalánská kultura disponuje například atributy, jako je nezávislý kulturní průmysl. To se týká zejména nakladatelství, audiovizuální produkce, hudebních událostí a událostí spojených se současným uměním. Rovněž je v katalánské kultuře významná pozice Barcelony jako výrazného mezinárodního města kultury (Vela – Xifra 2015: 89). Katalánské ocenění hudby přináší do města mnoho světově uznávaných hudebních festivalů všech typů a žánrů. Příkladem pak mohou být festival elektronické hudby *Sónar*, měsíc trvající jazzový festival v Barceloně, festival *Primavera* a *rave* hudební festivaly (Barcelona tickets 2023). Barcelona jako významné kulturní město zároveň mezinárodně spolupracuje v rámci systému, který převádí pravomoci na nižší samosprávné orgány. Barcelona má v tomto systému pevné mezinárodní závazky se dvěma prioritními oblastmi, podporou bilaterálních vztahů a společnou prací s ostatními městy. Model politiky mezikulturní integrace je tak založen na rozsáhlých výzkumných důkazech, na řadě mezinárodních právních nástrojů a na kolektivním příspěvku měst, která jsou členem programu Interkulturní města (Council of Europe 2018).

To, jak je Barcelona důležitým kulturním městem, ukazuje i událost z minulého roku. Ve dnech 16. až 19. listopadu 2022 hostilo město konferenci *Culturopolis: Mezinárodní dny kulturních práv*. Během tří a půl dne bylo město dějištěm mezinárodních debat, sdílení znalostí a workshopů na širokou škálu problémů, které se točí kolem otázky kulturních práv, včetně kulturní práce a udržitelnosti, diverzity, participace, komunit a digitálního prostředí (Culture21: 2022). Konference si kladla za cíl podpořit přenos znalostí a také vztahy mezi praxí a výzkumem. Událost byla organizována městskou radou Barcelony a *Culture Action Europe* společně ve spolupráci s *United Cities and Local Governments* (UCLG) (Culture Action Europe 2022). Konference shromáždila účastníky z mnoha zemí, včetně kulturních odborníků a zainteresovaných stran, akademiků, aktivistů, novinářů, místních a mezinárodních kulturních sítí, regionálních autorit a osob s rozhodovací pravomocí. Akce se zúčastnilo

rovněž několik měst a místních nebo regionálních vlád z výboru pro kulturu UCLG, včetně měst Izmir, Malmö, Bogotá, Dakar a Mexico City (Culture21: 2022).

Stejně jako ocenění hudby skrze festivaly je v Katalánsku významný i již zmíněný svátek Den svatého Jiří. S tím, jak region usiluje o nezávislost na zbytku Španělska, je katalánská literatura v pouličních stáncích po Katalánsku všudypřítomná a tvoří více než třetinu prodaných knih (The Economist 2019). Role knih na slavnosti je tak významná, že se Barcelona v roce 2016 stala městem literatury UNESCO. Od té doby je součástí sítě *Creative Cities Network UNESCO* spolu s dalšími městy, jako jsou Edinburgh, Krakov a Praha (Unexpected Catalonia 2023). Svátek se v rámci diaspor slaví a je propagován i v dalších zemích. Například v roce 2019 se v USA v rámci knižního veletrhu Kensington MD pořádala iniciativa *Přátelé Katalánska v USA* a *Katalánské národní shromáždění v USA* (ANC-USA) knižní stánek ve snaze oslavit katalánský národ, jeho kulturu, tradice a vysvětlit význam a tradici tohoto katalánského svátku (Catalan National Assembly USA 2019). Právě se Severní Amerikou má Katalánsko již dlouhou dobu kulturní a ekonomické vztahy, které chce nadále upevňovat (Generalitat de Catalunya 2019: 9).

Internacionalizovaný svátek Den svatého Jiří není však jedinou mezinárodní literární událostí pořádanou v Katalánsku. Dalším je *Týden katalánské knihy* neboli *la Setmana del llibre en català*. Čtyřicáté edice této události, která se pořádala 18. září 2022 na barcelonské *Moll de la Fusta*, se zúčastnilo 259 vystavovatelů a 206 nakladatelství. Události se rovněž zúčastnilo 700 hostů, včetně spisovatelů, ilustrátorů, knihkupců, ale i dalších významných osobností kultury. Organizátoři akce potvrdili svoji oddanost katalánštině, přičemž tato událost byla popsána jako platforma pro nakladatelství z Katalánska, Valencie, Baleárských ostrovů a Andorry (Catalan News 2022). Tento knižní veletrh je zaveden jako jeden z nejdůležitějších literárních událostí v zemi a je považován za hlavní výkladní skříň katalánského vydavatelského průmyslu. *Týden katalánské knihy* je také navštěvován mezinárodními autory prezentující své nejnovější knihy vydané v katalánštině. Zároveň během 35. výročí tohoto knižního veletrhu v roce 2017 se na organizaci rovněž poprvé podílel *Institut Ramon Llull*. Díky tomu se v rámci kooperace s šestým ročníkem události *Making Catalan Literature Travel for International Publishers and Agents* zúčastnilo 16 nakladatelů ze 14 různých zemí ve snaze pomoci internacionalizovat publikování v katalánštině. IRL pořádá tuto akci každý rok, aby umožnila zahraničním vydavatelům a literárním agentům osobně

poznat katalánskou literaturu z první ruky a navázat kontakty s katalánskými profesionály (IRL 2017).

Označení Barcelony jako města literatury a její zařazení do sítí UNESCO se jeví jako významný krok v kulturní diplomacii. Ovšem samotné Katalánsko už od roku 2013 disponuje vlastní reprezentací v UNESCO oddělené od španělské delegace. Avšak rovněž bylo sjednáno, aby tato pozice byla pod španělským dohledem. Tehdejší předseda katalánské vlády Artur Mas podepsal dohodu s tehdejší generální ředitelkou UNESCO Irinou Bokovou. Zřízení této delegace bylo tak učiněno v souladu se španělskou exekutivou. V rámci dohody bylo schváleno, že zástupci katalánské vlády, jmenováni se souhlasem ústřední vlády, mohou selektivně zasahovat do oblastí, jako je vzdělávání, kultura, společenské vědy, přírodní vědy a komunikace (Voxeurop 2013). Katalánsku bylo umožněno diskutovat o konkrétních problémech, připravovat projekty a absolvovat některé etapy. Zároveň to také umožnilo dočasně navázat bilaterální vztahy s mezinárodní organizací v některých oblastech (Catalan News 2013). Katalánský předseda vlády byl jedním z řečníků na zahajovacím plenárním zasedání globální konference UNESCO, které se tehdy konala v Paříži. Avšak toto podepsání dohody neumožnilo Katalánsku mít vlastní stálé zastoupení, jak to již mají jiné substátní regiony, jako je například Québec. K tomu nakonec vůbec nedošlo, jelikož to bylo ze strany Španělska znemožněno (Catalan News 2013). V rámci spolupráce Katalánska a UNESCO došlo taktéž ke schválení podpisu dohody o spolupráci s UNESCO s cílem posílit spolupráci v oblasti vzdělávání, vědy a kultury, která je v platnosti do roku 2025. Cílem této dohody je pak propagovat práci UNESCO v Katalánsku, posílit spolupráci ve společných oblastech zájmu a usnadnit účast katalánských institucí na setkáních a mezinárodních projektech organizovaných mezinárodní organizací. Dohodu podepsali předseda katalánské vlády Pere Aragonès a generální ředitelka UNESCO Audrey Azoulay (Gencat 2021).

Katalánsko od roku 2010 využilo k představení své kultury a k promítání své identity do světa například i hudební a divadelní festival v Bogotě v roce 2010, nebo francouzské *Expolangues* v Paříži v témže roce (Vela – Xifra 2015: 89). Katalánská účast na mezinárodním jazykovém a kulturním veletrhu konaném v Paříži byla organizována *Institut Ramon Llull* pod heslem: „*Katalánština, jazyk 10 milionů Evropanů*“, přičemž Katalánsko zde bylo jako čestný host. Událost přilákala zhruba 25 000 návštěvníků a na 200 vystavovatelů zastupujících více než 60 jazyků z 20 různých

zemí (Xarxanet 2010). *Expolangues* se osvědčilo jako referenční bod ve sféře vzdělávání. Cílem *Expolangues* je představit rozmanité možnosti jazykového vzdělávání a informovat veřejnost o kultuře, jazykových rysech a výukových programech jazyků, které se veletrhu účastní (Xarxanet 2010).

Katalánská diplomacie si v letech před rokem 2017 vedla dobře, pokud jde o ukotvení katalánské debaty o sebeurčení na evropské scéně. Ovšem katalánský paradiploomatický aparát byl těžce zasažen, když španělská vláda převzala kontrolu nad regionální správou po referendu o nezávislosti v roce 2017. Od té doby se to, co mnozí považovali za úspěšný model, přeměnilo v nevýraznou strukturu. Tento model se navíc v důsledku politických událostí ve Španělsku v roce 2017 musí vypořádat s řadou kumulativních pokut a nevyřízených právních případů. Zároveň se vyhýbá tomu, aby nezbuzovala příliš velkou pozornost v národní a mezinárodní politice. Přes všechny politické šarvátky došlo k nejvýraznějšímu otřesu, který katalánská diplomacie zažila po snaze vyhlásit nezávislost. Tehdy po zásahu španělské vlády došlo k aplikaci článku 155 španělské ústavy. Podle vyšetřovací zprávy zadané katalánským parlamentem postihly státní zásahy nejhůře katalánské ministerstvo zahraničních věcí a instituce jako IRL. Všechny delegace Katalánska v zahraničí byly uzavřeny. Takzvané katalánské „ambasády“ podle názoru ústřední vlády překračovaly pravomoci, které mají autonomní společenství k propagaci v zahraničí, a měly sloužit jako ambasády pro budoucí katalánský stát. V každém případě se dá očekávat, že katalánská diplomacie se bude do roku 2024 nadále snažit nepřitahovat mnoho pozornosti a držet se při zemi (Alsina 2022: 73–81).

Katalánská diplomacie se sice od roku 2017 snaží svými kroky nepřitahovat příliš pozornosti, ovšem i přesto zůstává aktivní, a to i v kulturní diplomacii. Katalánská vláda i nadále vytváří zahraniční akční plány, přičemž současně s tím dochází ke střetu s centrální španělskou vládou v otázce, zda je tato činnost legální. V roce 2019 vydala katalánská vláda několik dokumentů týkajících se zahraničních aktivit, načež tehdejší katalánský ministr zahraničí Alfred Bosch prohlásil, že v akčním plánu ministerstva na roky 2019-2022 nezmění ani čárku. Jednalo se tak o reakci na termín, který dala španělská vláda k změně tohoto plánu. Koncem srpna roku 2019 tak Madrid pohrozil, že napadne Katalánsko a jeho zahraniční akční plán u ústavního soudu kvůli údajné zaujatosti za nezávislost (Catalan News 2019). Jednalo se konkrétně o dokument s názvem *Strategický plán pro zahraniční činnost a vztahy s Evropskou unií*. V tomto

plánu je pak uvedeno, že stanovuje cestu, kterou by se Katalánsko mělo vydat, aby se stalo ještě vlivnějším a prestižnějším mezinárodním hráčem (Generalitat de Catalunya 2019: 8–9).

Jako nástroje v této strategii měly hrát roli vyslané zahraniční delegace s pomocí dalších vládních sektorových kanceláří v zahraničí. Kromě státních organizací zaměřujících se na investice a turismus, se tato strategie zaměřuje i na organizace propagující kulturu, a to konkrétně již zmíněné ICEC a IRL. Skrze ně chtěla katalánská vláda propagovat katalánskou kulturu a jazyk, a tím zvýšit prestiž země. Dále také šířit literaturu a podpořit kreativitu spolu s účastí na veletrzích a fórech. Konkrétně IRL je pak ve strategickém plánu zmiňován, aby jeho pozice a role byla posílena a instituce se stala ústředním nástrojem v propagování katalánské kultury a jazyka v zahraničí. Konkrétně pak na půdě Evropské unie se Katalánsko snaží, stejně jako tomu došlo v případě Skotska, aby se katalánština stala plně oficiálním jazykem Evropské unie. Katalánsko dle plánu chtělo dále podporovat kulturní výměny, mladé umělce skrze ICEC a katalánský film skrze *Catalunya Film Commission*. Společně s tím se rovněž chtělo Katalánsko přizpůsobit moderní době a zaměřilo se i na podporu digitalizace kultury (Generalitat de Catalunya 2019: 9–52). Ovšem nakonec bylo španělským ústavním soudem na základě návrhu španělské vlády jednomyslně schváleno pozastavení strategického plánu (Catalan News 2019a).

Rok po reakci španělské vlády na *Strategický plán pro zahraniční činnost a vztahy s Evropskou unií* vydala katalánská vláda *African Plan* a *Japan Action Plan*, přičemž oba plány jsou stanoveny na roky 2020 až 2023. Oba plány se kromě zaměření na ekonomickou činnost, soustřeďují i na posílení vztahů skrze kulturu a výzkum. V případě *Japan Action Plan* se nejedná o první případ a současná verze je tak už čtvrtým plánem. Jde tak o znamení katalánského odhodlání posílit své vztahy s touto zemí a upevnit zde svoji přítomnost kulturní akademické programy, akce a spolupráci. Mezi lety 2010 a 2018 proběhlo už tak ve spolupráci mezi Japonskem a Katalánskem 124 výzkumných projektů, a došlo ke stovkám studentským výměn. Důležitým bodem pro kulturní aspekt vztahů v rámci akademické sféry Katalánska a Japonska byla návštěva tehdejší katalánské ministryně pro kulturu Mariàngely Vilallongy na univerzitě Hosei v Tokiu (Generalitat de Catalunya 2021: 35–39).

Této návštěvě předcházelo v roce 2018 podepsání dohody katalánského *Institut Ramon Llull* s univerzitou Hosei o zřízení katalánského kurzu a pořádání akademických

aktivit za účelem propagace tohoto předmětu. V tomto kontextu pak během akademického roku 2017–2018 nabízelo podobné kurzy 142 univerzit po celém světě, z čehož 86 z nich k přednášení katalánštiny získalo podporu IRC (Catalan News 2019b). Jelikož Japonsko je pro Katalánsko jedním z prioritních států, kultura se tak jeví jako základní nástroj pro konsolidaci a posílení vztahů. Samotný plán pro roky 2020 až 2023 vyznačil osy aktivit, kterých se chce Katalánsko držet. Jedná se o literaturu, jazyk, kulturní kreaci, inovaci a kulturní projekty. Kromě nástrojů kulturní diplomacie jakou jsou akademická spolupráce a výměny, ve kterých chce Katalánsko posílit aktivity právě v oblasti jazyka, chce katalánská vláda podpořit kulturní vztahy i skrze další nástroje, jako jsou překlady knih, podpora japonských kulturních akcí v Katalánsku, propagování katalánské kultury skrze výstavy a koncerty v Japonsku a participace IRC na klíčových japonských festivalech (Generalitat de Catalunya 2021: 38–40).

V případě *African Plan* se jedná o první plán Katalánska vůči tomuto kontinentu. Katalánsko chce tak skrze tento plán identifikovat oblasti, ve kterých může rozvíjet vztahy a spolupráci. Plán se snaží podporovat kulturní synergii a podporuje setkání mezi globální dynamikou africké a katalánské kultury, například ve výtvarném umění a myšlení. Katalánsko chce následně podnítit studium a akademickou interpretaci těchto aktivit a procesů, a následně zahrnout do výukových materiálů a programů. V plánu je zahrnuta i jako základní součást katalánské image propagace katalánštiny v rámci programů IRC. Nástroji pak v rámci tohoto plánu je zahrnuto pozvání afrických umělců do Katalánska, podpora kulturních událostí v jižní Africe a v oblasti Sahary k podpoře integrace africké diaspory v Katalánsku. Katalánsko se v plánu zaměřuje i na akademickou sféru. Například skrze podporu spolupráce mezi univerzitami, neuniverzitními středisky vysokoškolského vzdělávání, africkými a katalánskými výzkumnými institucemi prostřednictvím společných programů a projektů v oblasti výzkumu, výuky, podnikání a předávání znalostí. Rovněž také má dojít k podpoře mobility studentů mezi Katalánskem a africkým systémem vysokoškolského vzdělávání a také mobility výzkumných pracovníků (Generalitat de Catalunya 2020: 9–39).

7 Katalánská sportovní diplomacie

Zahraniční akce katalánské vlády se soustředily i na pojem sportovní země. Jedná se o koncept, jehož prostřednictvím chtějí dosáhnout šíření myšlenek a vnímání země vyplývajících ze zahraničních cílů, kterých nelze dosáhnout čistě politickými a byrokratickými akcemi. Sportovní politika vlády Katalánska se tak stala jedním z jejích hlavních systémů pro budování vztahů se zahraniční veřejností. Sportovní síla Katalánska se projevuje prostřednictvím občanské společnosti a jedné z organizací s největším symbolickým významem v regionu FC Barcelona (Xifra 2015: 512–513). Kromě politických bojů se Katalánsko také snaží oddělit pomocí sportovních nástrojů a FC Barcelona je jedním z nich (Adhinata 2018: 9). Obdobně jako kulturní diplomacie Katalánska je i sportovní diplomacie zahrnuta v rámci aktivit DIPLOCAT. Ten spolupracuje se sportovními organizacemi k propagaci hodnot katalánského sportu po celém světě, přičemž využívají obrovský potenciál sportu jako nástroj soudržnosti a jeho mezinárodního dosahu (DIPLOCAT 2021).

Jádrem snah DIPLOCAT je získat širší povědomí o městě Barceloně a regionu Katalánska, a to i pokud jde o sportovní diplomacii. To se týká i mezinárodní úspěchu a celosvětového uznání fotbalového klubu FC Barcelona a jeho hráčů (Alexander – Royo i Marine 2019: 245). Jeden z hlavních sportů v katalánské sportovní diplomacii je pak jednoznačně fotbal, což můžeme vidět i na úzké kooperaci DIPLOCAT a fotbalového klubu FC Barcelona. Tato spolupráce je logická, jelikož se jedná o mezinárodně uznávaný tým, který byl po většinu své moderní historie více než jen jedním z předních světových fotbalových klubů. Jedná se o společenský, kulturní a politický fenomén (Burns 2017). To, že fotbal je nejdůležitějším sportem v katalánské sportovní diplomacii, naznačuje i fakt, že většina akademických analýz zabývajících se tímto tématem se soustředila na význam fotbalu a zejména postavení FC Barcelona a katalánského národního týmu. Zejména v otázce udržování výrazné katalánské identity, a to jak ve Španělsku, tak na celosvětové scéně (Whigham – Lopez-Gonzalez – Ramon 2019: 8). O faktu, že se jedná o politický instrument, svědčí i motto tohoto klubu „*mes que un club*“ neboli „*více než klub*“, které je na webových stránkách týmu, zvýrazněno přes sedadla klubového stadionu *Nou Camp* a vyšito na límcích dresů hlavního týmu (Chadwick 2017). Rovněž v letech 2013 až 2015 představil DIPLOCAT několik nových

členů konsorcia včetně členů za fotbalový klub FC Barcelona (Alexander – Royo i Marine 2019: 245). Uvedení klubu jako člena konsorcia z něj tak dělá formálního aktéra v rámci paradiplomacie katalánské vlády (de-San-Eugenio – Ginesta – Xifra 2015: 2).

Klub od svých počátků prokazuje oddanost katalánské identitě a je jedním z nejlepších příkladů, jak definovat fotbal jako velkou kulturní instituci, která utváří a upevňuje národní identitu po celém světě (Méndez 2021: 1). Klub jako instituce má fanouškovskou základnu, která sahá i přes hranice Katalánska do zahraničí. Ovšem jeho umístění v Barceloně a propojení s DIPLOCAT ho činí citlivým tématem v otázkách místní politiky. Právě kvůli jeho propojení s DIPLOCAT a tím, že je symbolem pro katalánskou nezávislost, nebyla žádná jiná sportovní instituce na světě tak emocionálně ovlivněna politickou krizí, která se ve Španělsku rozpoutala kvůli katalánské otázce, tak jako FC Barcelona (Burns 2017). V reakci na referendum v roce 2017 vyvstala otázka, zda by FC Barcelona po případné nezávislosti nadále hrála ve španělské *La Lize* (Sharma 2017). Díky této lize získává FC Barcelona světoznámou pozornost, hlavně kvůli známému derby nazývanému také jako „*El Clásico*“ s týmem Real Madrid. Přestože zápasy *El Clásico* jsou vždy vnímány jako největší událostí ve španělském fotbale, zápasy mezi Barcelonou a Madridem, získávají díky rivalitě a vzrušení kolem události pozornost po celém světě (Bubel 2023). S touto rivalitou je spojena i politická atmosféra separatismu (Adhinata 2018: 9). Událost je utkáním s hráči nejen ze Španělska, ale také z předních národních týmů z celého světa (Goal 2020).

Iniciativa vedená FC Barcelona si klade za cíl, kromě jiných, využít sport ke globálnímu posílení a propagaci své značky a *image*. Chce tak učinit prostřednictvím výslovného přijetí závazku k míru, svobodě a demokracii, což jsou hodnoty, které jsou klubu vlastní a které vždy tvořily součást jeho značky (de-San-Eugenio – Ginesta – Xifra 2015: 2). Přes veškerou svou katalánskou identitu se FC Barcelona stala i významným globálním obchodním nástrojem, jehož příjmy ze sponzorství a marketingu byly navíc navýšeny díky rivalitě s *Real Madrid* (Burns 2017). S ohledem na její strategii, FC Barcelona pokračuje ve vyhledávání vazeb na mezinárodní úrovni v rámci marketingové politiky a politiky společenské odpovědnosti firem (de-San-Eugenio – Ginesta – Xifra 2015: 1). Mezinárodní manažerské osobnosti, stejně jako četnost mezinárodních hráčů v klubu, pomohly rozvíjet značku Katalánska a vědomosti, které zahraniční publikum o tomto regionu má (Alexander – Royo i Marine 2019: 245). FC Barcelona tak přebírá roli národního velvyslance Katalánska, který je vlivnější na

vytváření mezinárodní identity a reputace Katalánska než tamní vláda a její regionální diplomacie (Xifra 2015: 512).

Jak už bylo řečeno DIPLOCAT úzce spolupracuje s klubem FC Barcelona na všech úrovních, a to i globální. Například v roce 2015 navštívili známý fotbalový stadion *Nou Camp* hosté v podobě regionálních, státních, evropských a latinskoamerických poslanců, kteří v té době v Barceloně sledovali volby do katalánského parlamentu a poté o nich informovali své země. Doprovázeni byli tehdejším prezidentem FC Barcelony Josepem Mariou Bartomeuem a tehdejším zástupcem klubu v DIPLOCAT Carlesem Vilarrubím. Od roku 2013, kdy je FC Barcelona členem konsorcia DIPLOCAT jsou tak hosté často zváni na tento stadion (FC Barcelona 2015). Tato spolupráce se navíc také projevuje skrze společnou organizaci mezinárodních událostí. Například v roce 2022 DIPLOCAT a *FC Barcelona Foundation* uspořádaly mezinárodní konferenci o úloze sportu jako nástroje sociálního začleňování. Akce, která se konala v *Barça Auditori 1899*, se zúčastnilo asi sto lidí. Akce se zúčastnila i viceprezidentka FC Barcelony Elena Fort, která vyjádřila odhodlání organizace být i nadále „více než klub“ a jít za hranice sportu. Události se také zúčastnila Laura Foraster i Lloret, generální sekretářka DIPLOCAT, která poukázala na touhu organizace propagovat hodnoty katalánského sportu ve světě a zdůraznila klíčovou roli, kterou hraje FC Barcelona a její nadace. Zde je opět vidět propojení DIPLOCAT a FC Barcelony, kde klub funguje jako nástroj veřejné diplomacie. Akce navíc nabrala mezinárodní rozměr, když se jí zúčastnili také Philipp Müller-Wirth, vedoucí sportovní sekce na katedře humanitních a sociálních věd UNESCO, a Floor van Houdt, vedoucí sportovní jednotky Evropské komise. Přítomna byla i Anna Caula, generální tajemnice pro sport a fyzickou aktivitu vlády Katalánska (DIPLOCAT 2022).

Spolupráce probíhá i v zahraničí. Například v roce 2022, když se sešlo zhruba 60 lidí z katalánské komunity ve Washingtonu, místního fanklubu FC Barcelona a přátel z delegace vlády Katalánska v USA, aby společně sledovali finále ženské fotbalové Ligy mistrů mezi FC Barcelona a Olympique de Lyon. Události se zúčastnil katalánský vládní delegát ve Spojených státech Isidre Sala, jenž zdůraznil důležitost podpory ženského sportu a hovořil o roli FC Barcelony jako velvyslance Katalánska ve světě (DIPLOCAT 2022a).

Výraznou aktivitou FC Barcelony v rámci sportovní diplomacie ve zkoumaném období je mírové turné v roce 2013, které klub uskutečnil. Na toto turné můžeme

pohlížet jako na klasický příklad sportovní diplomacie, jelikož zde vidíme sport jako nástroj smírčí síly. Turné se událo v Izraeli a Palestině, kde klub chtěl díky své *image* a síle sportu sloužit k dosažení míru a svobody v regionu konfliktu. Skrze vychvalování těchto hodnot posiluje klub svou *image* v mezinárodním měřítku a zároveň posiluje význam svého motto „*více než klub*“ (de-San-Eugenio – Ginesta – Xifra 2015: 4–5). Prostřednictvím tohoto turné a ukázky sportovní diplomacie se klub prokázal jako účinný diplomatický nástroj. Iniciativa měla podporu izraelské vlády a vedení Palestinské samosprávy. Kromě návštěv institucí zahrnovalo turné i dva fotbalové „*tréninky za mír*“. Během těchto setkání trénovaly všechny fotbalové hvězdy FC Barcelony společně jak s izraelskými, tak i s palestinskými dětmi. Cesta do Izraele a Palestinské samosprávy byla pro klub FC Barcelona z hlediska budování *image* mezinárodním úspěchem. Klub posílil svou *image* a reputaci nejoblíbenějšího fotbalového klubu v regionu. Mírové turné a činnost klubu pokryly tehdy stovky médií po celém světě (Comtegroup 2017). Ukazatelem úspěchu sportovní diplomacie se pak stalo otevření skromného kanálu dialogu mezi Izraelem a Palestinou vybudovaného na základě fotbalu (de-San-Eugenio – Ginesta – Xifra 2015: 4–5).

Klub FC Barcelona je jednoznačně významným nástrojem katalánské sportovní diplomacie a jeho zápasy s dalšími evropskými týmy přitahují mezinárodní pozornost. Díky existenci této výrazné nevládní sportovní organizace je projekce katalánské identity velmi efektivní (García 2012: 123). Ovšem Katalánsko disponuje i svým národním fotbalovým týmem. Vzhledem k tomu, že Katalánsko je ze strany FIFA a UEFA považováno za součást Španělska, jsou zápasy Katalánska s ostatními státy sledem přátelských utkání. Avšak i ty mohou zaplnit největší fotbalový stadion *Camp Nou*. Vzhledem k tomu, že Katalánsko není samostatným státem, čelí tak národní tým mnoha problémům, jako například situaci, kdy se soukromé kluby mohou zdráhat uvolnit své hráče a umožnit jim hrát za katalánský národní tým (Mitten 2019). Úspěch FC Barcelony jako mezinárodního velvyslance je v ostrém kontrastu s regionálním národním fotbalovým týmem Katalánska (García 2012: 124). Avšak i katalánský národní fotbalový tým prokázal jako hodnotný nástroj sportovní diplomacie. Zejména na mezinárodní úrovni během přátelských zápasů s účastí více než 80 000 až 90 000 fanoušků. V současné době národní tým nemůže získat uznání FIFA a UEFA kvůli zásadě, která výslovně zakazuje, aby stát byl zastoupen více než jedním týmem. Ačkoli katalánskému národnímu týmu chybí uznání k účasti v těchto ligách, úspěchy v

přátelských setkáních a stoletá historie mezinárodních zápasů dokazují, že katalánské sportovní federace jsou schopné vztahů s jinými národy. Navíc 21 sportovních federací, kterým jejich příslušné federace povolují mezinárodně soutěžit, toto tvrzení ještě dále posiluje (Kwiatkowski 2021).

Katalánsko se může pyšnit úspěchem a dlouhověkostí jeho stávajících sportovních federací a jejich schopnosti navazování vztahů s jinými státy. V současnosti na mezinárodní úrovni působí více než dvacet katalánských sportovních federací odděleně od Španělska. Jejich schopnost takto operovat vyplývá především z rozhodnutí Sportovního arbitrážního soudu (CAS) z roku 2008, které upevnilo schopnost Katalánska soutěžit na mezinárodní úrovni odděleně od Španělska. Díky tomuto případu se rozhodlo, že španělská legislativa nemůže zabránit více než jednomu týmu z každé autonomní oblasti ve vstupu do mezinárodní sportovní federace, pokud to příslušná mezinárodní federace povolila (Kwiatkowski 2021). Zároveň pozici katalánských sportovních federací navíc umocnilo rozhodnutí ústavního soudu z roku 2012. Jednalo se o odvolání předložené španělskou vládou v roce 1999 proti zákonu katalánského parlamentu, který umožnil Katalánské sportovní federaci soutěžit na mezinárodní úrovni. Soud však uvedl, že katalánské týmy nemohou soutěžit ve sportech, kde je již přítomna španělská federace (CatalanNews 2012), což je důvod, proč má region 21 národních týmů v okrajových sportech (Vaczi – Bairner – Whigham 2019: 9). Pro katalánskou vládu znamenal tento výsledek první krok na cestě k mezinárodnímu uznání všech katalánských sportovních federací. Bylo ovšem často opakováno, že mezinárodní federace jsou soukromé organizace, které mohou mít své vlastní stanovy a rozhodovat o tom, koho přijmou za členy. Například Mezinárodní federace bowlingu uvedla, že přijala několik nestátních národů nebo neuznaných národů Organizací spojených národů, jako je Anglie, Skotsko, Wales, Severní Irsko nebo Tchaj-wan (CatalanNews 2012).

Od roku 2010 se Katalánsko snaží propagovat katalánské sporty na mezinárodní úrovni prostřednictvím uznání katalánských federací menšinových sportů (García 2012: 123), jako jsou sněžné rakety, footvolley, touch rugby, futsal, korfbal, twirling, fistball, plážový tenis, tamburello, full tennis, bruslení, rackeball, bowling, rugby league, šipky, cyklotrial, běhání, pitch and putt, bodybuilding, australský fotbal a sportovní tanec (CatalanNews 2012). Díky uznání ve federacích těchto sportů soutěží katalánské týmy v oficiálních soutěžích na mezinárodní úrovni. Za zmínku však stojí, že i v Katalánsku se

jedná o menšinové sporty, ovšem jejich dosah je celosvětový (García 2012: 123). Z institucionálního hlediska byl založen Olympijský výbor Katalánska, jenž měl pracovat na mezinárodním uznání katalánských sportovců pro letní olympijské hry v Tokiu 2020. Tato iniciativa byla podporována generálním tajemníkem katalánské vlády pro sport a byla zahájena kampaň s názvem *l'Esport pel Sí*. Olympijský výbor Katalánska podpořilo 56 katalánských sportovních federací, což tvořilo 80 % všech federací v regionu, které se vyslovily pro nezávislost a byly koordinované Uníí katalánských sportovních federací. O uznání katalánských národních týmů zároveň usiluje i Katalánská sportovní platforma *Proseleccions* (Vaczi – Bairner – Whigham 2019: 9).

Obdobně jako u Skotska i Katalánsko využívá sportovních událostí k prosazování svých kulturních a politických zájmů. Nejlepším příkladem mohou být *Mediterranean Games*. Středomořské hry jsou uznávány jako největší sportovní událost ve Středomoří. Tato událost se poprvé konala v roce 1951 a koná se každé čtyři roky. Každý ročník se koná v jiném středomořském městě. V roce 2018 se hry pořádaly v katalánské Tarragoně. V této soutěži zahrnující 33 sportovních disciplín, hostilo katalánské město 4 000 sportovců z 26 různých zemí, 1 000 rozhodčích a mezinárodních zástupců, 1 000 novinářů, 3 500 dobrovolníků a více než 150 000 diváků (Hispanorama 2018). Na této mezinárodní události se projeví i následky katalánské snahy o nezávislost. Politické napětí mezi vládou podporující nezávislost a centrální vládou v Madridu znamenalo organizaci akce od začátku, a to ještě čtyři roky před jejím samotným konáním (ANSamed 2018). Před začátkem události se objevila i politická kontroverze. Tehdejší katalánský prezident Quim Torra zvažoval, že se nezúčastní zahajovacího ceremoniálu na protest proti přítomnosti španělského krále Filipa VI. (CatalanNews 2018). Zahajovacího ceremoniálu se nakonec zúčastnil, a to i spolu se španělským králem Filipem VI. a španělským premiérem Pedrem Sánchezem. Rozhodnutí bylo odůvodněno tím, že hry se konají v Katalánsku a katalánská vláda nebude vynechána. Torra následně dodal, že se katalánská vláda nezúčastní žádné akce iniciované španělskou královskou rodinou ani nepozve panovníka na žádnou institucionální akci v Katalánsku (ANSamed 2018). Katalánská sportovní diplomacie se pro region stala významným nástrojem k prosazování svých kulturních a politických zájmů, navazování spojení s jinými zeměmi a prosazování míru a sociální integrace.

8 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat kulturní a sportovní diplomacie Skotska a Katalánska. Diplomová práce se v jednotlivých kapitolách věnovala aktivitám a nástrojům těchto dvou nestátních národů, a to od roku 2010. Zároveň práce podala na začátku kapitol náhled na to, jak kulturní a sportovní diplomacie fungují ve vztahu s veřejnou diplomacií. V obou případech se projevilo, že kulturní diplomacie funguje v rámci pojetí podaném Tomalovou (2008). Jedná se o anglosaské pojetí kulturní dimenze zahraniční politiky, která operuje ve dvou rovinách, tedy kulturní diplomacie jako podmnožina veřejné diplomacie a její nástroj a tradiční bilaterální a multilaterální diplomacie. Je však důležité zmínit, že u Skotska a Katalánska v první rovině není možné přesně určit jasnou hranici mezi veřejnou a kulturní diplomacií. Zároveň v případě Skotska i Katalánska je navíc sport občas úzce spojen s kulturou daného národa. Toto spojení může inklinovat k dojmu, že se jedná o podmnožinu kulturní diplomacie. V případě sportovní diplomacie se v obou případech jedná o nástroj veřejné diplomacie k utváření vnímání u zahraniční veřejnosti, který více přispívá k dosažení cílů zahraniční politiky obou nestátních národů. Na začátku kapitol pojednávajících o diplomaciích zkoumaných substátních regionů bylo pro kontext nastíněno, v jakém postavení se institucionálně nachází jejich kulturnězahraniční a sportovní aktivity a politiky v rámci centrálního fungování státu.

Skotsko se snaží, aby ve své kulturní politice bylo považováno za tradiční národ se silnou kulturní identitou. Zároveň chce stát v popředí intelektuálních a ekonomických inovací a být vnímáno jako moderní národ. Snaha inovace se tak ve skotské kulturní diplomacii projevuje skrze její digitalizaci, či propojením s digitální diplomacií. Skotsko tak používá nové potencionální nástroje kulturní diplomacie, což se projevilo v kampani *Scotland is Now* nebo při digitalizaci kulturní diplomacie v rámci projektu *The Scottish Ten*. Hlavní osou a nástrojem nezbytným pro realizaci kulturní diplomacie zůstávají v případě Skotska kanceláře *Creative Scotland*, které z většiny plní roli nástroje, jenž byl nastíněn v části pojednávající o kulturní diplomacii. Hlavní aktivitou skotských kanceláří pak zůstává zastupování umělců a uměleckých organizací na národní a mezinárodní půdě, pořádání kulturních akcí a také financování pro jednotlivce a organizace pracujících v umění a kreativním průmyslu. V rámci kulturní spolupráce s

Irskem probíhá i výuka gaelštiny. Skotské kanceláře se tak jeví jako důležitým nástrojem pro jeho kulturní diplomacii, zejména pak kvůli kulturním výměnám. Významná je pak skotská kulturní kancelář v USA, díky prohlubování vztahů skrze skotskou diasporu, kulturní výměny a zejména pak kvůli akademickým výměnám a programům, které se ukázaly být pro Skotsko významným nástrojem. O důležitosti tohoto nástroje pak svědčí smlouvy mezi čínskými a skotskými univerzitami, pákistáncko-skotský stipendijní program, množství amerických studentů ve Skotsku a kampaň, která se na tento nástroj zaměřila. Logicky se tak projevil i další nástroj, a to podpora školních institucí ze strany Skotska, včetně škol zaměřujících se na hudbu.

Co se týče sportovní diplomacie, Skotsko nedisponuje žádnou kodifikovanou strategií. Skotsko by se mělo obdobně jako Wales inspirovat a spolupracovat na vytvoření strategie pro sportovní diplomacii s Austrálií, případně už se zmíněným substátním regionem. K tomu všemu je navíc sport skotskou vládou definován spíše jako nástroj ke zlepšení fyzického a duševního zdraví než jako diplomatický nástroj. Přesto se ale ve skotských sportovnězahraničních aktivitách projevují mechanismy, které byly zmíněny v první části práce. V rámci prvního mechanismu Skotsko ve zkoumaném období pořádalo řadu sportovních událostí, skrze které získalo mezinárodní pozornost, zejména v době, kdy mělo dojít k uskutečnění referenda o nezávislosti. Největší mezinárodní pozornost pak získaly *Ryder Cup* a *Hry Společenství národů*. První mechanismus se tak ukázal v rámci skotské sportovní diplomacie jako nejúčinnější. Navíc v případě Skotska bylo vidět, jak už pouze samotná myšlenka možnosti účasti nezávislého Skotska na olympijských hrách v případě úspěšného referenda vedla k přilákání pozornosti a nastolení dialogu o této možnosti. V případě skotského fotbalu a ragby můžeme vidět uplatnění druhého mechanismu a zajištění legitimacy národa skrze účast ve sportovních federacích. V případě fotbalu můžeme mluvit o přátelských vazbách s Austrálií, účast ženského a mužského fotbalového týmu ve FIFA a UEFA. V případě ragby se jedná o přátelské letní turné s dalšími britskými, irskými a novozélandskými hráči. Ve sportovní diplomacii vůči Malawi lze pak vidět snahu o překlenutí kulturních a sociálních problémů, ovšem za účelem zlepšení vztahů s Africkou zemí.

V případě Katalánska v rámci první roviny anglosaského pojetí určit hranici mezi veřejnou a kulturní diplomacií se jeví komplikovanější než u Skotska. Zejména kvůli tomu, že kulturní diplomacie spadá víceméně i pod aktivity DIPLOCAT, tedy

hlavního nástroje veřejné diplomacie Katalánska. DIPLOCAT společně s ICEC a IRL tvoří hlavní osu a nástroje katalánské kulturní diplomacie. Tyto instituce plní funkci kulturních center a využívají všech nástrojů zmíněných v první části této práce. U Katalánska je vidět velký důraz na podporu kultury a výuky jazyka, školních institucí, umělců, hudby, audiovizuálních kreseb a kinematografie, ve které je Katalánsko velmi aktivní. Stejně jako Skotsko i Katalánsko se zaměřuje výrazně na akademické výměny a spolupráce v rámci vzdělávání, které se jeví také jako osvědčený nástroj. Katalánsko navíc pořádá akademické debaty o katalánské nezávislosti. Zmíněné tři instituce fungují v první rovině v rámci anglosaského pojetí. V rámci druhé roviny je pak příkladem bilaterální spolupráce města Barcelony s partnerskými městy, japonský a africký akční plán, skrze které Katalánská vláda chce posílit vztahy se státy a jako hlavní nástroj využít již zmíněné instituty IRL a ICEC. Výrazná je pak pro katalánskou kulturní diplomacii rovněž vlastní reprezentace v UNESCO, která je oddělená od španělské delegace. Katalánsko se snaží skrze všechny své nástroje kulturní diplomacie výrazně odlišit od Španělska a dát důraz na snahu o vytvoření vlastního státu, a je tak v této diplomacii asertivnější. To se projevuje například tím, že narozdíl od *Creative Scotland*, které spolupracuje s organizacemi centrální vlády, DIPLOCAT a další kulturní instituty s centrální vládou Španělska nespolupracují.

Katalánsko stejně jako Skotsko nemá kodifikovanou strategii ve sportovní diplomacii, ovšem se jeví jako daleko výraznější, a to zejména díky klubu FC Barcelona. Samotná sportovní diplomacie obdobně jako kulturní spadá pod aktivity DIPLOCAT, čímž ji lze v rámci Katalánska zařadit do nástrojů veřejné diplomacie. Katalánsko, narozdíl od Skotska, více cíleně a vědomě využívá sportu pro budování vztahů se zahraniční veřejností a prosazování svých politických zájmů a cílů. Jak už bylo řečeno, fotbalový klub FC Barcelona je nejdůležitějším nástrojem katalánské sportovní diplomacie, zejména také kvůli úzké spolupráci s DIPLOCAT. FC Barcelona využívá prvního mechanismu k budování image, především pak pokud se jedná o pořádání přátelských zápasů nebo zápasů s Real Madrid, které symbolizují politický střet Barcelony (tj. Katalánska) s Madridem (tj. centrální vládou). FC Barcelona rovněž během svého turné v Izraeli a Palestině využila druhého a třetího mechanismu sportu k budování platformy pro dialog a usmíření mezi státy. Katalánsko se skrze sport chce rovněž prokázat jako legitimní národ. To se projevuje výrazně skrze působení více než dvaceti katalánských federací operujících na mezinárodní úrovni. Výrazné se pro

reprezentaci a budování image Katalánska skrze sport stalo i pořádání Středomořských her v roce 2018.

Katalánsko se primárně od Skotska odlišuje nedostatkem uznání centrální vládou jako národa a asertivnější kulturní a sportovní diplomacií. Skotsko je Spojeným královstvím skutečně uznáváno jako národ a má navíc právní jistotu, že parlament Spojeného království nebude běžně vydávat zákony týkající se přenesených záležitostí ve Skotsku bez souhlasu jeho parlamentu. V případě Skotska můžeme vidět, kdy je v zájmu mateřských států poskytnout některým dílčím regionům větší autonomii, ale udržet je pod dohledem a s připraveností zasáhnout, pokud překročí své pravomoci nad rámec toho, co může centrální vláda považovat za přijatelné. Tento mechanismus se v roce 2017 projevil i v Katalánsku. Kulturní a sportovní diplomacie dílčích států obvykle bývá akceptována mateřským státem v rámci formálních a neformálních dohod. Problematictější však mohou být snahy o paradiplomacii, které zpochybňují autoritu mateřského státu nebo integritu oblasti.

Seznam použité literatury a zdrojů

Abdi, Kambiz – Talebpour, Mahdi – Fullerton, Jami – Ranjkesh, Mohammad Javad – Nooghabi, Hadi Jabbari (2018). Converting sports diplomacy to diplomatic outcomes: Introducing a sports diplomacy model. *International Area Studies Review* 21 (4), s. 365–381.

Adhinata, Made Bayu Permana (2018). Separatisme Catalan: Symbolization of FC Barcelona, Nationalism and Political Identity. *SINTESA: Jurnal Ilmu Sosial dan Ilmu Politik* 9 (1), s. 7–12.

Alexander, Colin – Royo i Marine, Albert (2019). Prohibited sub-state public diplomacy: the attempt to dissolve Catalonia's DIPLOCAT. *Place Branding and Public Diplomacy* 16 (1), s. 238–250.

Alsina, Adrià (2022). Catalonia's Cultural Diplomacy – A Story of total liquidation or a new beginning?. *Økonomi & Politik*, 94 (4), s. 73–84.

ANSAméd (2018). *Mediterranean Games to kick off amid Catalan controversy*. 22. 6. 2018

(https://www.ansa.it/ansamed/en/news/nations/spain/2018/06/22/mediterranean-games-to-kick-off-amid-catalan-controversy_3c8c6b1c-319a-4762-8326-f81ddf5c7aa3.html, 16. 4. 2023).

Barcelona tickets (2023). *Art & Culture*. (<https://www.barcelona-tickets.com/barcelona-art-and-culture/>, 16. 4. 2023).

BBC (2014). *Scottish independence: Athletes 'could choose Team Scotland' for Rio Olympics*. 9. 5. 2014
(<https://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-27329425>, 16. 4. 2023).

BCN Catalunya Film Commission (2023). Institut Català De Les Empreses Culturals (ICEC).

(<https://www.bcncatfilmcommission.com/en/companies-directory/icec-institut-catal%CA0-de-les-empreses-culturals>, 16. 4. 2023).

Black, Andrew (2014). Scottish independence: Do politics and sport mix?. *BBC*. 9. 5. 2014 (<https://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-25652305>, 16. 4. 2023).

British Council Pakistan (2023). *Scotland Pakistan Scholarships for Young Women and Girls – Universities*. (<https://www.britishcouncil.pk/scotland-pakistan-scholarships-young-women-and-girls-%E2%80%93-universities>, 16. 4. 2023).

British Council Scotland (2023). *Creative Scotland Partnership*. (<https://scotland.britishcouncil.org/strategic-partnership-creative-scotland-and-british-council>, 16. 4. 2023).

Burns, Jimmy (2017). In troubled times, FC Barcelona defines modern Catalonia. *Politico*. 6. 11. 2017 (<https://www.politico.eu/article/fc-barcelona-catalonia-independence-upheaval/>, 16. 4. 2023).

Campbell, Tom – Khaleeli, Homa (2017). Cool Britannia symbolised hope – but all it delivered was a culture of inequality. *The Guardian*. 1. 7. 2017 (<https://www.theguardian.com/inequality/commentisfree/2017/jul/05/cool-britannia-inequality-tony-blair-arts-industry>, 16. 4. 2023).

Carrell, Severin (2013). Alex Salmond aims to convert Scottish sporting pride into referendum victory. *The Guardian*. 21. 3. 2013 (<https://www.theguardian.com/politics/2013/mar/21/alex-salmond-scottish-pride-referendum>, 16. 4. 2023).

Carta, Caterina – Badillo, Ángel (2020). National Ways to Cultural Diplomacy in Europe: The Case for Institutional Comparison. In: Carta, Caterina – Higgott, Richard,

Cultural Diplomacy in Europe. Between the Domestic and the International (Palgrave Macmillan: Cham), s. 63–88.

Catalunya (2023). *ICEC*. (<https://www.catalunya.com/icec-20-16-27?language=en>, 16. 4. 2023).

Catalan National Assembly USA (2019). *Sant Jordi – Kensington Day of the Book Festival*. (<https://ancusa.org/?mec-events=kensington-day-of-the-book-festival>, 16. 4. 2023).

Catalan News (2012). *Constitutional Court allows Catalan national teams to compete internationally but never against Spain*. 2. 6. 2013 (<https://www.catalannews.com/sports/item/constitutional-court-allows-catalan-national-teams-to-compete-internationally-but-never-against-spain>, 16. 4. 2023).

Catalan News (2013). *Catalonia will have its own representatives in UNESCO separate from the Spanish delegation in specific issues*. 4. 6. 2013 (<https://www.catalannews.com/politics/item/catalonia-will-have-its-own-representatives-in-unesco-separate-from-the-spanish-delegation-in-specific-issues>, 16. 4. 2023).

Catalan News (2018). *Tarragona Mediterranean Games: a series of unfortunate events*. 27. 6. 2018 (<https://www.catalannews.com/sports/item/tarragona-mediterranean-games-a-series-of-unfortunate-events>, 16. 4. 2023).

Catalan News (2019). *Foreign action plan won't be changed, says minister despite Spain demands*. 26. 9. 2019 (<https://www.catalannews.com/politics/item/foreign-action-plan-won-t-be-changed-says-minister-despite-spain-demands>, 16. 4. 2023).

Catalan News (2019a). *Spain's Constitutional Court suspends Catalan foreign action plan and relations with the EU*. 30. 10. 2019

(<https://www.catalannews.com/politics/item/spain-s-constitutional-court-suspends-catalan-foreign-action-plan-and-relations-with-the-eu>)

Catalan News (2019b). *Minister visits one of three Japanese universities with Catalan as subject*. 24. 7. 2019 (<https://www.catalannews.com/culture/item/minister-visits-one-of-three-japanese-universities-with-catalan-as-subject>, 16. 4. 2023).

Catalan News (2022). *Discover Catalonia's thriving literature scene at Catalan Book Week*. 12. 9. 2022 (<https://www.catalannews.com/culture/item/discover-catalonia-s-thriving-literature-scene-at-catalan-book-week>, 16. 4. 2023).

Chadwick, Simon (2017). FC Barcelona and the Catalan struggle for independence. *The Conversation*. 2. 10. 2017 (<https://theconversation.com/fc-barcelona-and-the-catalan-struggle-for-independence-85016>, 16. 4. 2023).

Chatterji, Rakhahari – Saha, Swagata (2017). Para-diplomacy: Concept and the Context. *India Quarterly* 73 (4), s. 375–394.

CineRegio (2023). *INSTITUT CATALÀ DE LES EMPRESES CULTURALS*. (https://www.cineregio.org/members/institut_catala_de_les_empreses_culturals/, 16. 4. 2023).

Clarke, Amy (2014). Scotland in Kolkata: Transnational heritage, cultural diplomacy and city image. *Historic Environment* 26 (3), s. 86–97.

Comtegroup (2017). *Peace Tour – FC Barcelona*. (<https://www.comtecint.com/stories/fc-barcelona/>, 16. 4. 2023).

Copenhagen Catalan Film Festival (2023). *Programme*. (<https://filmfestival.catalans.dk/>, 16. 4. 2023).

Council of Europe (2018). *Barcelona and international municipalism*. (<https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/barcelona-and-international-municipalism>, 16. 4. 2023).

Creative Scotland (2016). *European and External Relations Committee The EU referendum and its implications for Scotland Written submission from Creative Scotland* (Creative Scotland: Edinburgh).

Criekemans, David (2010). *Regional sub-state diplomacy today* (Martinus Nijhoff Publishers: Leiden).

Cull, Nicholas J. (2008). Public diplomacy: Taxonomies and Histories. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 616 (1), s. 31–54.

Culture21 (2022). *BARCELONA: HOST OF THE INTERNATIONAL DAYS ON CULTURAL RIGHTS*. 23. 11. 2022 (<https://www.agenda21culture.net/news/barcelona-host-international-days-cultural-rights/>, 16. 4. 2023).

Culture Action Europe (2022). *CULTUROPOLIS: International days on cultural rights*. 31. 5. 2022 (<https://cultureactioneurope.org/news/culturopolis-international-days-on-cultural-rights/>, 16. 4. 2023).

Cummings, Milton Jr. (2003). *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey* (Washington: Center for Arts and Culture).

CyArk (2022). *Scottish Ten*. (<https://www.cyark.org/collections/scottish-ten>, 16. 4. 2023).

Czapiewski, Tomasz (2015). THE (PARA)DIPLOMACY OF SCOTLAND TOWARDS ASIAN COUNTRIES. *Zeszyty Naukowe Uniwersytet Szczecińskiego* 31 (860), s. 59–75.

Data Scotland (2023). *SO302759*. (<https://www.datascotland.com/uk/SO302759/the-centre-for-digital-documentation-and-visualisation-llp>, 16. 4. 2023).

de-San-Eugenio, Jordi – Ginesta, Xavier – Xifra, Jordi (2015). Peace, sports diplomacy and corporate social responsibility: a case study of Football Club Barcelona Peace Tour 2013. *Soccer & Society* 18 (7), s. 836–848.

DIPLOCAT (2021). *Sports promotion*. (<https://diplocat.cat/en/what-we-do/sports-promotion/>, 16. 4. 2023).

DIPLOCAT (2022). *The strength of sport as a tool for social inclusion*. 24. 3. 2022 (<https://diplocat.cat/en/activities/144/the-strength-of-sport-as-a-tool-for-social-inclusion>, 16. 4. 2023).

DIPLOCAT (2022a). *Catalans meet in Washington to watch the women's football Champions League final*. 24. 5. 2022 (<https://diplocat.cat/en/activities/166/catalans-meet-in-washington-to-watch-the-women-s-football-champions-league-final>, 16. 4. 2023).

Donelli, Federico (2019). *Persuading through Culture, Values, and Ideas*. *Insight Turkey* 21 (3), s. 113–134.

Edinburgh Expert (2022). *EDINBURGH'S TWINS AND SISTER CITIES*. 6. 3. 2022 (<https://www.edinburghexpert.com/blog/edinburghs-twins-and-sister-cities>, 16. 4. 2023).

EUNIC (2016). *Cultural Diplomacy as Discipline and Practice: Concepts, Training, and Skills*. Final Report.

FC Barcelona (2015). *FC Barcelona welcomes international diplomats to the Camp Nou*. 25. 9. 2015 (<https://www.fcbarcelona.fr/fr/actualites/1077642/fc-barcelona-welcomes-international-diplomats-to-the-camp-nou>, 16. 4. 2023).

Gallagher, Rosemary (2018). Scotland is Now campaign launched in bid to boost the country's economy. *Insider.co*. 11. 4. 2018 (<https://www.insider.co.uk/news/scotland-is-now-launched-visitscotland-12344782>, 16. 4. 2023).

García, César (2012). The Use of Sports as a Tool of Public Diplomacy in Regions or "Stateless Nations": The Case of the Basque Country in Contemporary Spain. *Journal of Sports Media* 7 (2), s. 115–128.

Gencat (2021). *The Government of Catalonia approves the signature of a new collaboration agreement with UNESCO to reinforce cooperation in education, science and culture*. 11. 2. 2021 (https://exteriors.gencat.cat/en/actualitat/not_211102_unesco, 16. 4. 2023).

Generalitat de Catalunya (2019). *Strategic Plan for Foreign Action and European Union Relations* (Generalitat de Catalunya: Barcelona).

Generalitat de Catalunya (2020). *African Plan 2020-2023* (Generalitat de Catalunya: Barcelona).

Generalitat de Catalunya (2021). *Japan Action Plan of the Government of Catalonia 2020-2023* (Generalitat de Catalunya: Barcelona).

Goal (2020). *Profiling the the international connections of the El Clasico*. 1. 3. 2020 (<https://www.goal.com/en/lists/profiling-the-the-international-connections-of-the-el-clasico/1o254qlp42e81eg9bj5ggilay#cs6c95254df3493bcb>, 16. 4. 2023).

Grix, Jonathan (2016). *Sport Politics. An Introduction* (London: Palgrave Macmillan).

Gyimesi, Balázs (2017). Sub-state public diplomacy: The Catalan case. *Nouvelle Europe*. 25. 7. 2017 (<http://www.nouvelle-europe.eu/en/sub-state-public-diplomacy-catalan-case>, 16. 4. 2023).

Hepburn, David (2022). Scotland at the Commonwealth Games: What was Scotland's most successful games, who are Scotland's top medal winners, how many times has Scotland hosted the Games?. *The Scotsman*. 26. 7. 2022 (<https://www.scotsman.com/sport/other-sport/scotland-at-the-commonwealth-games-what-was-scotlands-most-successful-games-who-are-scotlands-top-medal-winners-how-many-times-has-scotland-hosted-the-games-3782483>, 16. 4. 2023).

Hispanorama (2018). *Tarragona: the Mediterranean Games XVIII*. 20. 6. 2018 (<https://www.hispanorama-tours.com/fr/dmc-fuer-spain-fr/katalonien-fr-2/tarragona-the-mediterranean-games-xviii/>, 16. 4. 2023).

Hyde, Marina (2016). Trump and Brexit add yet more spice to Ryder Cup's theatres of cultural war. *The Guardian*. 21. 9. 2013 (<https://www.theguardian.com/sport/blog/2016/sep/21/ryder-cup-donald-trump-brexit-usa-europe>, 16. 4. 2023).

IRL (2017). *The Institut Ramon Llull joins Catalan Book Week, bringing international publishers*. 20. 7. 2017 (https://www.llull.cat/english/actualitat/actualitat_prensa_detall.cfm?id=34548&url=the-institut-ramon-llull-joins-catalan-book-week-bringing-international-publishers.html, 16. 4. 2023).

Jarvie, Grant – Murray, Stuart – Macdonald, Stuart (2017). *Promoting Scotland, diplomacy and influence through sport*. *Scottish Affairs* 26 (1), s. 1–22.

Jarvie, Grant (2020). How Scotland is actually a world-leader in sport. *The Scotsman*. 9. 3. 2020

(<https://www.scotsman.com/news/opinion/columnists/how-scotland-is-actually-a-world-leader-in-sport-grant-jarvie-2442154>, 16. 4. 2023).

Jarvie, Grant (2022). Scottish sport, Brexit and cultural relations. In: Jacob Kornbeck ed., *Sport and Brexit Regulatory Challenges and Legacies* (Routledge: Oxfordshire), s. 163–175.

Kamali-Chirani, Fatemeh (2021). *Cultural Diplomacy in the Time of COVID-19: Updating SDG-17 (Partnership for Goals)*. Policy Review (Sustainable Development Policy Institute: Islámábád).

Kwiatkowski, Erin (2021). Sport as the Key to Statehood: Catalonia's Final Piece of the Puzzle?. *Michigan Journal of International Law*. (<https://www.mjionline.org/sport-as-the-key-to-statehood-catalonias-final-piece-of-the-puzzle/>, 16. 4. 2023).

Lenczowski, J. (2009). Cultural Diplomacy, Political Influence and Integrated Strategy. In: Waller J.M. ed., *Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda, and Political Warfare* (Institute of World Politics Press, Washington, D.C.), s. 74–99.

McLaughlin, Chris (2023). Scottish Rugby initiative to tackle racism and misogyny. *BBC*. 6. 2. 2023 (<https://www.bbc.com/news/uk-scotland-64545467>, 16. 4. 2023).

Mărcuț, Mirela (2016). Cultural and Digital Diplomacy Efforts for Independence in Scotland and Catalonia. In: Stoica, Alina eds., *Culture and Paradiplomatic Identity: Instruments in Sustaining EU Policies* (Cambridge Scholars Publishing: Newcastle upon Tyne), s. 19–31.

McClory, Jonathan (2020). *Gauging International Perceptions: Scotland and Soft Power* (British Council Scotland: Edinburgh).

Méndez, Carlos Pulleiro (2021). The political stance of sport: FC Barcelona and the sovereignty process of Catalonia (2012-2017). *Soccer & Society* 23 (2), s. 144–158.

Mitten, Andy (2019). Catalonia are the best non-recognised national team in the world. *GQ*, 28. 3. 2019 (<https://www.gq-magazine.co.uk/article/catalonia-are-the-best-non-recognised-national-team-in-the-world>, 16. 4. 2023).

Murray, Stuart (2012). The Two Halves of Sports-Diplomacy. *Diplomacy and Statecraft* 23 (3), s. 576–592.

Murray, Stuart (2018). *Sports Diplomacy. Origins, Theory and Practice* (Abington: Routledge).

Murray, Stuart – Pigman, Geoffrey Allen (2014). Mapping the relationship between international sport and diplomacy. *Sport in Society* 17 (9), s. 1098–1118.

Nogué, Joan – Wilbrand, Stephanie (2010). Landscape, territory and civil society in Catalonia. Environment and Planning. *Society and Space* 28 (4), s. 638–652.

Nygård H. M. – Gates S. (2013). Soft power at home and abroad: Sport diplomacy, politics and peace-building. *International Area Studies Review* 16 (3), s. 235–243.

Orbis Expeditions (2023). *The Orbis Challenge Series*. (<https://www.orbis-expeditions.com/orbis-challenge-series>, 16. 4. 2023).

Ordeix, Enric – Ginesta, Xavier (2014). Political Engagement Principles as the Basis for New Regional Self- Determination Processes in Europe: The Case of Catalonia. *American Behavioral Scientist* 58 (7), s. 928–940.

Ormston, Andrew (2021). *Scotland. Short cultural policy profile* (Compendium of cultural policies and trends in Europe).

Parrish, Richard (2021). *Case Studies of non-EU Sport Diplomacy: United Kingdom, United States, Australia, China & Qatar* (The French Institute for International and Strategic Affairs: Paris).

Paschalidis, Gregory (2009). Exporting national culture: histories of Cultural Institutes abroad, *International Journal of Cultural Policy* 15 (3), s. 275–289.

Pigman, Geoffrey Allen (2014). International Sport and Diplomacy's Public Dimension: Governments, Sporting Federations and the Global Audience. *Diplomacy and Statecraft* 25 (1), s. 94–114.

Reguly, Eric (2014). What a victory at the Ryder Cup will mean for Europe. *The Globe and Mail*. 24. 9. 2014 (<https://www.theglobeandmail.com/sports/golf/what-a-victory-at-the-ryder-cup-really-means-for-europe/article20780632/>, 16. 4. 2023).

Sánchez, Juan Luis Manfredi – de la Casa, JM Herranz – Pérez, F. Seoane (2016): Mobilising diplomacy. The Catalan and Scottish referendums in network diplomacy. *Revista Latina de Comunicación Social* 71 (1), s. 961–975.

Schneider, Cynthia P. (2005). Culture Communicates: US Diplomacy That Works. In: Melissen, Jan eds., *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* (Hampshire: PALGRAVE MACMILLAN), s. 147–163.

Schneider, Cynthia P. (2006). Cultural Diplomacy: Hard to Define, but You'd Know It If You Saw It. *The Brown Journal of World Affairs* 13 (1), s. 191–203.

Scotland (2023). *SCOTLAND'S INTERNATIONAL HUBS*. (<https://www.scotland.org/about-scotland/scotland-global-connections/scotlands-international-hubs>, 16. 4. 2023).

Scotland (2023a). *Study in Scotland*. (<https://www.scotland.org/study>, 16. 4. 2023).

Scotland-Malawi Partnership (2023). *Sport*.
(<https://www.scotland-malawipartnership.org/our-members/areas-of-partnership/sport>,
16. 4. 2023).

Scottish Football for Rwanda (2023). *Football coaches, doing our bit*.
(<https://www.rwandafootball.org/>, 16. 4. 2023).

Scotland Football Supporters Association (2023). *Malawi*.
(<https://scottishfsa.org/malawi/>, 16. 4. 2023).

Scottish Books International (2023). *ABOUT SCOTTISH BOOKS INTERNATIONAL*.
(<https://scottishbooksinternational.org/>, 16. 4. 2023).

Scottish FA (2023). *CLASSIC MOMENTS SCOTLAND INTERNATIONALS*.
(<https://150.scottishfa.co.uk/classic-moments/scotland-internationals/>, 16. 4. 2023).

Shahid, Shakeel Ahmad (2015). India: Pakistan. Sports as a tool for peace: cricket diplomacy. *International Journal of Coaching Science* 9 (1), s. 51–63.

Sharma, Rik (2017). Barca want to stay in La Liga amid independence crisis - club president. Reuters. 21. 10. 2017
(<https://www.reuters.com/article/soccer-spain-fcb-bartomeu/barca-want-to-stay-in-la-liga-amid-independence-crisis-club-president-idINKBN1CQ0EW>, 16. 4. 2023).

Storrar, Krissy (2020). Diplomats in tracksuits: Expert urges Scotland to recruit sports stars as global ambassadors. *The Sunday Post*. 15. 11. 2020
(<https://www.sundaypost.com/fp/diplomats-in-tracksuits-expert-urges-scotland-to-recruit-sports-stars-as-global-ambassadors/>, 16. 4. 2023).

Taufika, Rage (2019). *Scotland is Now: Evaluating the aims and impact of 'digital diplomacy' conducted by Scotland* (University of Glasgow: Glasgow).

The24 (2014). *Focus: Scottish politics casts shadow over Ryder Cup*. 25. 7. 2014 (<https://www.the42.ie/scots-politics-shadow-ryder-cup-1690714-Sep2014/>, 16. 4. 2023).

The Economist (2013). *Claiming Andy*. 13. 7. 2013 (<https://www.economist.com/britain/2013/07/13/claiming-andy>, 16. 4. 2023).

The Economist (2017). *Why rugby union has a unionist streak*. 11. 3. 2017 (<https://www.economist.com/britain/2017/03/11/why-rugby-union-has-a-unionist-streak>, 16. 4. 2023).

The Economist (2019). *Why Scottish folk music is thriving*. 23. 1. 2019 (<https://www.economist.com/prospero/2019/01/23/why-scottish-folk-music-is-thriving>, 16. 4. 2023).

The Economist (2019a). *On Saint George's Day, Catalans lust for literature*. 23. 4. 2019 (<https://www.economist.com/prospero/2019/04/23/on-saint-georges-day-catalans-lust-for-literature>, 16. 4. 2023).

The Engine Shed (2023). *The Scottish Ten*. (<https://www.engineshed.scot/about-us/the-scottish-ten/>, 16. 4. 2023).

The Government of Ireland – The Scottish Government (2021). *Ireland-Scotland Joint Bilateral Review Report and Recommendations 2021–25*. 14. 1. 2021 (<https://www.dfa.ie/our-role-policies/our-work/casestudiesarchive/2021/january/ireland-scotland-joint-bilateral-review--report-and-recommendations-2021-25.php>, 16. 4. 2023).

The Irish Humanities Alliance (2022). *Scottish-Irish Cultural Diplomacy and Relations. Discussing the role of arts and humanities in the implementation of the joint Scottish-Irish bilateral review*. 11. 10. 2022 (<https://www.irishhumanities.com/events/scottish-irish-cultural-diplomacy-and-relations/>, 16. 4. 2023).

The Scottish Government (2016). *SCOTLAND'S INTERNATIONAL FRAMEWORK INDIA ENGAGEMENT STRATEGY* (The Scottish Government: Edinburgh).

The Scottish Government (2019) *International Creative Ambition Programme*. 14. 6. 2019 (<https://www.gov.scot/news/international-creative-ambition-programme/>, 16. 4. 2019).

The Scottish Government (2020). *A Culture Strategy for Scotland*. 15. 3. 2022 (<https://www.gov.scot/publications/culture-strategy-scotland/>, 16. 4. 2023).

The Scottish Government (2023) *Physical activity and sport*. (<https://www.gov.scot/policies/physical-activity-sport/>, 16. 4. 2019).

Tomalová, Eliška (2008). *Kulturní diplomacie, Francouzská zkušenost* (Ústav mezinárodních vztahů: Praha).

Trunkos, Judit – Heere, Bob (2017). Sport Diplomacy: A Review of How Sports Can be Used to Improve International Relations. In: Esherick, Craig – Baker, Robert E. – Jackson, Steven – Sam Michael, *Case Studies in Sport Diplomacy* (Morgantown, FIT Publishing).

UNESCO (2011). *Scotland hosts global conference on remote access to World Heritage sites*. 24. 11. 2011 (<https://whc.unesco.org/en/news/820/>, 16. 4. 2023).

Unexpected Catalonia (2023). *A guide to celebrating Sant Jordi, the day of books, roses, and love*. (<https://unexpectedcatalonia.com/sant-jordi/>, 16. 4. 2023).

Vaczi, Mariann – Bairner, Alan – Whigham, Stuart (2019). Where extremes meet: Sport, nationalism, and secessionism in Catalonia and Scotland. *Nations and Nationalism*, s. 1–17.

Vela, Jordi de San Eugenio – Xifra, Jordi (2015). International representation strategies for stateless nations: The case of Catalonia's cultural diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy* 11 (1), s. 83–96.

Visit Scotland (2023). *Scotland is Now*. (<https://www.visitscotland.org/about-us/what-we-do/marketing/scotland-is-now>, 16. 4. 2023).

Voxeurop (2013). *Catalonia lands a UNESCO seat*. 6. 6. 2013 (<https://voxeurop.eu/en/catalonia-lands-a-unesco-seat/>, 16. 4. 2023).

Whigham, Stuart – Lopez-Gonzalez, Hibai – Ramon, Xavier (2019). “Més Que Un Joc?”: Sport and Contemporary Political Nationalism in Scotland and Catalonia. *Journal of Sport and Social Issues* 0 (0), s. 1–26.

Xarxanet (2010). *Catalan language, Guest of Honour at the 2010 Expolangues Paris fair*. 3. 2. 2010 (<https://xarxanet.org/internacional/noticies/catalan-language-guest-of-honour-at-the-2010-expolangues-paris-fair>, 16. 4. 2023).

Xifra, Jordi (2015). Building Sport Countries' Overseas Identity and Reputation: A Case Study of Public Paradiplomacy. *American Behavioral Scientist* 53 (4), s. 504–515.

Zákravský (2021). *Cycling Diplomacy. Undemocratic Regimes and Professional Road Cycling Teams Sponsorship* (Berlin: Peter Lang).

Zamorano, Mariano Martín (2015). *Cultural diplomacy: Definition, historical evolution and current trends* (Barcelona: Universitat de Barcelona).

Resumé

In the international environment, we can find a large number of non-state nations whose political leaders seek international recognition. The issue of secession and international recognition of non-state nations is very often encountered, for example, in Africa or Asia. However, this issue of non-state peoples also concerns European states. In Europe, we can find many cases of stateless nations, such as the Catalans, the Bavarians, the Flemish or the Scots. Efforts for recognition vary among non-state peoples across the world. This is due to different processes of national identity formation, histories, geographical and socio-economic aspects or institutional and party systems. While some nations seek recognition in the form of gaining independence, others seek partial concessions from the parent state in the form of decentralization or as much autonomy as possible.

The aim of my thesis is to find out what foreign policy instruments Scotland and Catalonia use to achieve their goals related to international recognition. I suggest that these tools are likely to differ due to the different geographical, socio-economic and institutional aspects of the selected regions.

This thesis is designed as a case study, which is divided into two parts, theoretical and practical. In the first part of this thesis, I examine the foreign policy instruments that non-state nations use to achieve international recognition. These are foreign policy tools such as cultural, public and sports diplomacy. The aforementioned foreign policy tools are necessary for the examination of specific cases and are also subsequently used in case studies where they serve to better contextualize the activities of the selected non-state nations.

The second part of the thesis focuses on two selected cases of non-state nations, namely the cases of Scotland and Catalonia. This part will focus on their efforts to achieve international recognition as well as the foreign policy instruments that are used to achieve this. The reasons for selecting Scotland and Catalonia are recent significant events related to the question of their independence. In the case of Scotland, we can talk about the 2014 referendum and events related to Brexit. In the case of Catalonia, we are also talking about the 2017 referendum, which subsequently triggered a crisis.